

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Кафедра теорії і практики перекладу з англійської мови

Кваліфікаційна робота магістра з перекладознавства
на тему: «Англійськомовна модальність у політичному просторі і її фіксація в українських текстах: апробація конкурсного підходу»

Студентки групи МПа 58-23
факультету перекладознавства
освітньо-професійної програми
Перекладознавство: професійно-орієнтований
переклад (англійська мова і друга іноземна
мова)
за спеціальністю 035 Філологія
Перепелиці Анастасії Андріївни

Допущена до захисту
«_____» _____ 2024 року

Завідувач кафедри англійської і німецької
філології та перекладу імені професора
І. В. Корунця

_____ доц. Мелько Х.Б.
(підпис) (ПІБ)

Науковий керівник:
кандидат філологічних наук,
доцент доцент Козяревич-Зозуля Л.В.

Національна шкала _____
Кількість балів: _____
Оцінка: ЄКТС _____

MINISTRY OF EDUCATION AND SCIENCE OF UKRAINE

KYIV NATIONAL LINGUISTIC UNIVERSITY

Department of Theory and Practice of Translation from the English Language

Master Degree Thesis in Translation Studies

under the title: “English-speaking modality in the political domain and its fixation in Ukrainian texts: approbation of the contest approach”

Group MPa 58-23
School of translation studies
Educational Programme Translation Studies:
Specialized Translation (English and Second
Foreign Language)
Majoring 035 Philology
Anastasiia A. Perepelytsia

Research supervisor:
Liana V. Koziarevych-Zozulia
Candidate of Philology,
Associate Professor

Kyiv – 2024

ВСТУП.	1
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ	5
1.1 Модальність в сучасній лінгвістиці	5
1.2 Перекладацькі стратегії відтворення модальності.	12
1.3 Роль модальності в політичному дискурсі	20
Висновки до розділу 1	25
РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ ТА ВИЯВЛЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ МОДАЛЬНОСТІ.	28
2.1 Вживання модальних дієслів у політичних текстах.	28
2.2 Засоби вираження модальностей у політичному дискурсі	33
2.3 Контекстуальні особливості модальності у політичному дискурсі	41
Висновки до розділу 2	48
РОЗДІЛ 3. ВІДТВОРЕННЯ МОДАЛЬНОСТЕЙ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ	
3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою модальності у перекладі текстів англійськомовного політичного дискурсу.	51
3.2 Типи граматичних трансформацій.	53
3.3 Формальні лексичні трансформації.	58
3.4 Лексико-семантичні трансформації.	62
3.5 Лексико-граматичні трансформації.	66
Висновки до розділу 3.	68
ВИСНОВКИ	71
RÉSUMÉ.	74
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.	76
СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ.	81
ДОДАТКИ	84

ВСТУП

Переклад – це не лише процес відтворення оригіналу засобами іншої мови, це шлях до розуміння культури, контексту та тонкощів використання мови. У сфері перекладознавства особливості використання модальності, особливо в контексті політичного дискурсу, набули значної популярності. Ця магістерська робота заглиблюється у взаємодію між модальністю в англійських політичних текстах та її передачею і фіксацією в українських перекладах, використовуючи конкурсний підхід для ретельного дослідження.

У перекладознавстві модальність стала ключовим лінгвістичним поняттям. Вона охоплює вираження необхідності, можливості, зобов'язання та ймовірності, відображаючи ставлення та оцінки мовця. Переклад модальності, особливо в політичних текстах, є складним завданням, яке вимагає глибокого розуміння мови оригіналу та мови перекладу, а також чутливості до особливостей культурного та політичного підтексту, який вони передають.

Англійська мова, як універсальна лінгва франка, відіграє ключову роль у поширенні політичної інформації та дискурсу. Модальність, що використовується в англійських політичних текстах, є не лише лінгвістично складною, але й обтяженою культурними та політичними тонкощами. Тому розуміння та переклад англійської модальності в цьому контексті є значним викликом для перекладачів.

Але завдяки своїй багатій мовній та культурній спадщині Україна пропонує унікальне середовище для вивчення перекладу англійської модальності. Українські перекладачі часто стикаються із завданням передати складну модальність, що використовується в англійських політичних текстах, адаптуючи її до цільової мови та культури. Конкурсний підхід, який заохочує декілька варіантів перекладів певного вихідного тексту, надає цінну можливість зрозуміти розмаїття стратегій, які використовують українські перекладачі для вирішення цього завдання.

У глобалізованому світі, де комунікація має першорядне значення, це

дослідження має на меті пролити світло на виклики та можливості, пов'язані з перекладом модальності у політично заангажованій сфері, тим самим сприяючи збагаченню розуміння перекладознавства.

Актуальність магістерської роботи полягає в тому, що сучасний політичний простір стає все більш відкритим для взаємодії та обміну інформацією, особливо між різними країнами та культурами через вплив процесів глобалізації. Англійська мова є першочерговим засобом спілкування в політичному полі і знаходить відображення в таких текстах, як офіційні заяви, дипломатичні документи, політичні плани та інші.

Фіксація модальності в українських текстах політичного спрямування дозволяє проаналізувати та зрозуміти експресивність і відтінки емоцій у виступах політичних діячів, а також вплив зовнішніх чинників на мовленнєву практику є актуальним і важливим питанням. Крім того, апробація конкурсного підходу дозволяє систематизувати та порівнювати різні способи вживання модальності в політичних текстах, допомагаючи розкрити їхній семантичний і прагматичний потенціал.

Метою і завданням магістерської роботи є дослідження та систематизація використання модальних дієслів і конструкцій в англійських політичних документах та їх відображення в українському перекладі.

Об'єктом дослідження є англійськомовна модальність у політичному просторі, що охоплює всі аспекти вживання модальних дієслів та конструкцій у текстах, пов'язаних з політичною діяльністю, комунікацією та документуванням у різних країнах та культурних середовищах.

Предметом дослідження є фіксація англійськомовної модальності в українських текстах, зокрема аналіз перекладу модальних дієслів і конструкцій з англійської мови на українську, а також специфіки їх використання в українському політичному дискурсі.

Методи дослідження. Для досягнення поставлених цілей дослідження було використано декілька наукових методів, що забезпечили об'єктивність та наукову достовірність отриманих результатів. Одним із ключових методів був описовий метод, який дозволив проаналізувати англійські політичні тексти, виділити особливості використання модальних дієслів у цих текстах та їх відображення в українських перекладах. Також було застосовано метод трансформаційного аналізу, який допоміг виявити особливості перекладу модальних дієслів із англійської мови на українську шляхом трансформацій мовних одиниць. Структурно-семантичний метод сприяв визначенню структурних та семантичних змін у процесі перекладу, дозволяючи детально проаналізувати граматичні та лексичні трансформації. Метод зіставного аналізу дозволив порівняти модальність в англійських і українських політичних текстах, що дало змогу виявити специфіку їх відтворення в обох мовах.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у здійсненні комплексного аналізу перекладу модальних дієслів у політичних текстах з англійської мови на українську з використанням конкурсного підходу. Було виконано систематизацію різних підходів до перекладу модальних конструкцій, що використовуються в англійському політичному дискурсі, та їх адаптацію в українському контексті.

Практичне значення одержаних результатів. Отримані в роботі результати є внеском до загальної теорії перекладу, лексикології, теоретичної граматики англійської та української мов, а також зіставного мовознавства. Вони можуть бути використані під час викладання практичного курсу перекладу у вищих навчальних закладах, зокрема в таких розділах, як «Галузевий переклад», «Перекладацький аналіз тексту» та «Аспектний переклад». Крім того, результати дослідження мають лінгводидактичне спрямування та можуть бути використані у викладанні теоретичної граматики англійської мови (у розділах «Модальність» та «Дієслово»).

Результати дослідження, викладені в цій кваліфікаційній роботі, були **апробовані** на міжнародній науково-практичній конференції «Ad orbem per

linguas. До світу через мови», за результатами якої опубліковано тези:

Перепелиця А. А. (2024). Англійськомовна модальність у політичному просторі і її фіксація в українських текстах. *“Ad orbem per linguas. До світу через мови”*.

Матеріали Міжнародної науково-практичної конференції «Семіотика української НЕЗЛАМНОСТІ: мова – освіта – дискурс», 16-17 травня 2024 року.

Київ: Видавничий центр КНЛУ, 2024. С. 3-5. https://knlueduua-my.sharepoint.com/:b:/g/personal/website_knlu_edu_ua/EXOqCvfsGVVCuIrQBhKjfrAB91SvgDlcrfj4X-FOeXfPtw?e=RDbuUz

Дипломна робота **складається** зі вступу, трьох основних розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. У вступі обґрунтовано актуальність дослідження, визначено мету, завдання, об’єкт та предмет дослідження. У першому розділі розглянуто теоретичні засади перекладу модальності, особливості її відтворення у перекладознавстві. У другому розділі проведено аналіз використання модальних дієслів у політичних текстах англійською мовою. У третьому розділі розглянуто особливості перекладу модальності з англійської на українську мову та наведено приклади перекладацьких трансформацій. У висновках підсумовано основні результати дослідження та запропоновано рекомендації для подальших наукових пошуків у цій галузі.

РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ВИВЧЕННЯ МОДАЛЬНОСТІ У ПЕРЕКЛАДОЗНАВСТВІ

1.1 Модальність в сучасній лінгвістиці

Введення до поняття модальності в лінгвістиці становить важливий фундамент для подальшого розуміння її ролі в політичному мовленні. Модальність визначається як мовна категорія, що виражає співвідношення між мовцем та подією, яка відображається в мовленні. Вперше поняття модальності визначив Аристотель у «Метафізиці» як можливі, необхідні або неможливі становища, події або речі. Але модальність в Аристотеля є передовсім онтологічною (належить до буття, а не до нашого припущення про нього) [1]. У метафізиці, Аристотель розрізняв три основні модальності: можливість, необхідність і неможливість. Можливість означає те, що може бути, але не обов'язково є; необхідність вказує на те, що є обов'язковим або необхідним; неможливість вказує на те, що є неможливим або неприпустимим.

З тенденцією до антропоцентризації, модальність як фундаментальна категорія перестає існувати лише в площині філософського вчення. Увагу дослідників привернуло питання пізнання оточуючого світу людиною та її місця в ньому, що в свою чергу дало поштовх дослідженню особливостей взаємовідношення мови та мовців в процесі міжособистісної комунікації. Такий контекст сформував новий погляд на модальність висловлення як на категорію, що виражає різноманітні види відношення змісту повідомлення до реальної дійсності з точки зору мовця та його ставлення до цього повідомлення. Отже, лінгвістична модальність базується на логічній, а сама модальна логіка поділяється на такі типи: алетична, деонтична, аксіологічна, епістемічна, темпоральна, просторова, часова [2].

Сучасна лінгвістика базується та розвивається ґрунтуючись на працях, вчених-логіків, філософів та вчених-лінгвістів, розроблених протягом минулих століть. Категорія модальності в мові є досить складною і була визнана і

класифікована дослідниками, зокрема такими як Р. Міллікен, А. Кратцер, Дж. Ланойз, О. Воробйова, І. Корунець та інші. У західноєвропейській лінгвістиці найбільшого поширення отримала концепція модальності Шарля Баллі. На думку швейцарського ученого, модальність є душею пропозиції; як і думка, вона утворюється в основному в результаті активної операції мовця [3]. Тож виходить, що важливо враховувати, що висловлювання може набувати значення лише у випадку, якщо в ньому присутні елементи модальності, які додають виразність та відтінки до мовлення, надаючи йому специфічний смисловий витік та дозволяючи більш точно передавати позицію чи оцінку відносно дійсності чи можливих подій.

У своїх дослідженнях Баллі з'ясував, що висловлювання утворюється шляхом поєднання двох протилежних частин – об'єктивного та суб'єктивного. За його словами експліцитне висловлювання складається, таким чином, з двох частин: одна з них буде корелятивною процесу, що утворює уявлення (наприклад, *la pluie* “дощ”, *une guerison* “одужання”), за прикладом логіків ми називатимемо її диктумом. Друга містить головну частину висловлювання, без якої взагалі не може бути висловлювання, а саме вираження модальності, корелятивної операції, створеної мислячим суб'єктом. Логічним і аналітичним вираженням модальності служить модальне дієслово (наприклад, думати, радіти, бажати), а його суб'єктом – модальний суб'єкт; обидва разом утворюють модус, що доповнює диктум [4].

Варто зазначити, що поняття “диктум” та “модус” були запозичення Баллі у схоластів епохи Середньовіччя. Ці терміни були запозичені з філософії та перенесені до лінгвістики через їхню семантичну схожість. Використання цих понять стало ключовим для розвитку розуміння суті та форми висловлювань. Шарль Баллі, проводячи свої дослідження в області модальності, впровадив ці поняття у науковий обіг, що закріпило за ним статус основоположника дихотомічної структури речення. Іншими словами, «диктум» визначає дійсність або реальність, тоді як «модус» відображає саме відношення мовця до цієї реальності.

Диктум є явним і сталим, в той час як модус може змінювати свою природу, і може бути як явним, так і неявним.

На думку ж Воробійової О.П: «Дослідження категорії модальності ускладнюється багатозначністю або навіть омонімічністю терміну [5], що відображає складність аналізу та розуміння модальності, оскільки різні терміни можуть мати різні значення в різних контекстах. Наприклад, одне слово може вживатися для вираження можливості, а інше - для вираження обов'язку, що ускладнює вивчення модальності в цілому. Таким чином, дослідження модальності може вимагати додаткового уточнення та визначення термінів для уникнення непорозумінь та забезпечення точності у вивченні цієї складної лінгвістичної категорії. Неоднакове використання термінів для вираження модальності може призвести до непорозумінь та неоднозначності у вивченні цієї категорії. Наприклад, якщо одне слово використовується як модальне дієслово для вираження можливості, а інше - для вираження обов'язку, це може призвести до плутанини та неправильного розуміння концепції модальності:

*You **must** study for the exam.* / *Ти **маєш** готуватися до іспиту.* (обов'язок)

*The door **must** be closed.* / *Двері **мають** бути зачинені.* (висновок)

***May** I borrow your pen?* / *Чи **можу** я взяти твою ручку?* (дозвіл)

*It **may** rain tomorrow.* / *Завтра **може** піти дощ.* (можливість)

Крім того, зміни в контексті можуть вплинути на тлумачення модальних структур, оскільки те саме слово може виражати різні модальні значення залежно від ситуації. У зв'язку з цим, дослідники та лінгвісти повинні ретельно уточнювати терміни та визначати їхні значення для уникнення непорозумінь та забезпечення точності під час аналізу модальності.

У сучасному мовознавстві складно виділити одну універсальну класифікацію засобів вираження модальності. Лінгвісти, які належать до тих чи інших наукових

шкіл, пропонують власні класифікації. Важливо враховувати погляд різних лінгвістичних шкіл на класифікацію модальності і те, що різні лінгвісти можуть пропонувати власні теорії та класифікації, що базуються на їхніх дослідженнях та підходах до вивчення мови. Варто брати до уваги і той факт, що системи різних мов можуть мати власні унікальні особливості, що впливають на способи вираження модальності. Так, наприклад, український науковець І. В. Корунець зазначає, що модальність, як екстралінгвальний мовний елемент, що відображає ставлення мовця до дійсності, реалізується в межах англійської та української мов за допомогою схожих засобів, до яких входять:

- 1) фонетичні (наголос та інтонація);
- 2) лексико-граматичні (модальні дієслова);
- 3) лексичні (модальні слова та вирази) як відображення суб'єктивної модальності;
- 4) граматичні засоби (умовний спосіб дієслова), що передають граматичну модальність [6]. Розглядаючи модальність як екстралінгвальний мовний елемент, що відображає ставлення мовця до дійсності, він розглядає різні аспекти, такі як фонетика, лексика, граматики, які можуть бути використані для вираження модальності в англійській та українській мовах.

Поняття модальності змінюється залежно від наукової галузі, у якій вона вивчається. У філософських концепціях модальність представляє відношення між можливістю, необхідністю та дійсністю і враховує це відношення в складному існуванні особистості. Логіка, з іншого боку, розглядає функцію модальних значень у формалізованій системі міркувань. У лінгвістиці основоположним є визначення статусу та положення категорії модальності серед інших мовних категорій, а також шляхів і засобів вираження значень модальності на різних мовних рівнях.

Модальність – це мовна універсалія, тобто є категорією, що наділена спільними ознаками, які властиві всім природним мовам світу [7]. З точки зору англійської та української граматики, модальність дійсно є важливою категорією, яка

відображає відношення до можливості, обов'язку, бажання тощо. Українська та англійська мови мають схожі модальні дієслова (наприклад, “*can*” та «може», “*must*” та «має»), які використовуються для вираження різних аспектів модальності. Однак, вони можуть мати різні виразні засоби та нюанси використання. Загальна ідея про модальність як мовну універсальність є цікавою, але натомість варто зауважити, що, хоча у різних мовах і існують спільні риси у вживанні модальних дієслів, все ж кожна мова може мати свої власні особливості та виразні засоби. Тому, хоча модальність і може бути універсальною категорією, варто розглядати її в контексті конкретної мови, щоб зрозуміти всі аспекти та нюанси.

Додатково слід зазначити, що модальність відображає не тільки синтаксичні особливості мови, а й культурні та психологічні аспекти. Психологічні аспекти відіграють важливу роль у використанні політичних технологій, оскільки, вони допомагають залучати та мобілізувати виборців. Політична діяльність є необхідною складовою загальної людської діяльності, яка відображає дії окремих осіб та соціальних груп, таких як класи, партії та суспільні організації, з метою захисту та реалізації їхніх політичних інтересів. Політична діяльність включає в себе дії політичних суб'єктів, таких як політичні структури, групи та особистості, які прагнуть збалансувати та узгодити свої політичні інтереси. У широкому розумінні, політична діяльність відображає важливу роль політичної сили в житті суспільства, зокрема в легальній владі. У вузькому значенні, політична діяльність є активністю суб'єктів, пов'язаною з реалізацією їхніх інтересів та здатністю бути представленими в органах управління [8].

Експресивність і значення модальних дієслів змінюються залежно від контексту та культурного походження, що може впливати на їхнє сприйняття та використання носіями мови. Крім того, деякі мови можуть мати більш розвинені модальні системи, які використовують ширший діапазон модальних дієслів і конструкцій для вираження нюансів значення. Наприклад, українська мова має різні

способи вираження модальності за допомогою різних дієслів і часток, що дозволяє точніше передати відтінки значення, а саме:

*But if I thought things were getting out of control, I **would** have no problem using the military, per se (T, URL).* – Але якби я вважав, що ситуація виходить з-під контролю, я б без проблем використав військових як таких.

У даному випадку “*would*” та частка «б» використовуються для вираження умови або бажання в умовних реченнях.

До модальних значень відносяться два типи значень: об'єктивне і суб'єктивне. Об'єктивна модальність відображає характер об'єктивних зв'язків, зазначених в тій або іншій ситуації, на яку спрямований пізнавальний акт, а саме зв'язків можливих, дійсних і необхідних. Саме такий принцип поділу, який ґрунтується на протиставленні об'єктивної суб'єктивно-модальних значень, лежить в основі класифікації функціональних типів модальності в дослідженнях не тільки багатьох вітчизняних лінгвістів, але й представників Празької школи у зв'язку з їх роботою над трансформаційною граматикою, що відрізнялася прагненням повніше охопити всі мовні явища, які з різних точок зору могли б трактуватися як модальні [9].

Смислову основу суб'єктивної модальності утворюють поняття оцінки в широкому розумінні, включаючи не лише логічний розподіл повідомлюваного, але й різні види емоційної реакції. Суб'єктивна модальність відображає ставлення мовця до змісту висловлення з точки зору його обізнаності у тому, про що йдеться, відповідності змісту повідомлення індивідуальним чи суспільним стереотипам, еталонам. Вона є другою обов'язковою модальною площиною будь-якого висловлювання і може бути вираженою чи прихованою. Отже, суб'єктивно-модальне значення не є компонентом конкретного змісту висловлення, що дозволяє лінгвістам визначати його як «зовнішню модальну рамку» [10].

За словами Варенко Т. К. об'єктивна модальність є обов'язковою ознакою будь-якого висловлювання і формує предикативну одиницю (пропозиція). Об'єктивна модальність виражає відношення висловлення до дійсності в плані

реальності/ірреальності [11]. Крім того, зміни в контексті можуть вплинути на тлумачення модальних структур, оскільки одне й те саме слово може виражати різні модальні значення залежно від ситуації. У зв'язку з цим дослідникам і лінгвістам необхідно ретельно уточнювати терміни та визначати їхні значення, щоб уникнути непорозумінь і забезпечити точність аналізу модальності. Крім того, врахування багатозначності та синонімії термінів під час вираження модальності підкреслює складність цієї лінгвістичної категорії та важливість уточнення термінології для точного розуміння та аналізу структур модальності в мові.

Досягнення сучасної синтаксичної науки полягає в тому, що різноманітні граматичні форми, які раніше розглядалися розрізнено і формально, зараз вивчаються не тільки з погляду форми, а й змісту, і на основі цього змісту об'єднуються в одне поняття. Так, вставні слова, словосполучення, речення, частки, вигуки в реченні тепер розглядаються як особливі засоби вираження суб'єктивної модальності [12]. Суб'єктивна модальність, тобто відношення мовця до того, що повідомляється, не є обов'язковою ознакою висловлення. Вона утворює у пропозиції другий модальний шар та іноді називається вторинною модальністю. Її семантичний обсяг значно ширший за семантичний обсяг об'єктивної модальності [13]. Суб'єктивна модальність виражає не лише ступінь можливості, необхідності чи ірреальності події, дії чи стану речей, але й відображає емоційність, особисті переконання, погляди та ставлення мовця до висловлюваного. Вона може включати в себе елементи експресивності, оцінки, суб'єктивних оцінок тощо. Суб'єктивна модальність розширює можливості висловлювання мовця, дозволяючи передати його власні почуття, думки та переконання у тексті. Вона надає тексту індивідуальності та емоційного забарвлення, роблячи мовлення більш виразним та насиченим. Таким чином, суб'єктивна модальність глибше відображає особистість мовця та його відношення до висловлюваного, розширюючи семантичний потенціал мовлення.

Авторська модальність – це спосіб відображення дійсності у свідомості людини, тобто сприйняття дійсності крізь призму мовних, культурних і національних цінностей, мовної особистості; інтерпретація світу за індивідуальними психологічними та естетичними канонами. Основою авторської модальності є поєднання інтелекту, естетичних уподобань та індивідуальної мовної практики. Вона частково має відображення культурно-історичної, національної та соціальної особливостей [14]. Авторська модальність у політичному дискурсі часто включає в себе елементи оцінки або прихованого впливу. Політичні діячі висловлюють оцінні судження щодо подій, опонентів або політичних рішень, щоб сформувані бажане ставлення аудиторії. Наприклад, риторика під час передвиборчої кампанії часто може включати модальні елементи, які підкреслюють необхідність змін або демонструють впевненість у перемозі, що посилює емоційний вплив на виборців.

Можна зробити висновок, що у концепціях різних лінгвістів, науковців та вчених обсяг самого поняття модальності та охоплення ним мовних явищ не збігаються. Визначення терміна «модальність» у сучасному мовознавстві надзвичайно широке, але в будь-якому випадку в нього входить елемент оціночності: «точка зору», відношення в явному чи прихованому виді також входить до тлумачення. Різні підходи до визначення модальності залежать від школи лінгвістів: одні акцентують на логічному аспекті (ймовірність, можливість, необхідність), інші – на емоційному або прагматичному (ставлення мовця до повідомлюваного). У політичному дискурсі, наприклад, модальність стає ключовим інструментом впливу, оскільки відображає оцінку і наміри мовця, формуючи ставлення аудиторії до певних ідей або подій.

1.2 Перекладацькі стратегії відтворення модальності

Стратегія перекладача під час вирішення конкретних завдань насамперед залежить від визначення мети перекладу й умов його виконання. Перекладач

повинен чітко уявляти, для чого і для кого він перекладає, яке завдання буде виконувати створюваний ним текст, як і ким цей текст буде використаний. У зв'язку з цим на просунутих етапах навчання завдання майбутнім перекладачам з перекладу навчальних текстів повинні супроводжуватися вказкою на мету перекладу, характер передбачуваних читачів, друкований орган, у якому він повинен бути прийнятий до публікації, тощо. На основі таких даних перекладач може вирішити, чи буде він робити переклад або який-небудь інший вид мовного посередництва, а якщо переклад, то чорновий робочий, або готовий до опублікування (адекватний) [15].

Переклад модальності з англійської мови на українську є надзвичайно складним завданням через різні способи вираження модальних значень в мові перекладу і мові оригіналу. Українська мова не має чіткого еквіваленту для всіх англійських модальних слів, що ускладнює процес перекладу. Особливо це стосується виразів, які виражають слабку ймовірність, суб'єктивні відчуття або рекомендації, наприклад:

*She **might** be late for the meeting.* – **Можливо**, вона запізниться на зустріч. – слабка ймовірність.

*I think he **should** consider a different approach.* – Я вважаю, що йому **слід** розглянути інший підхід. – суб'єктивне відчуття.

*You **ought to** try the new restaurant downtown.* – Вам **варто** спробувати новий ресторан у центрі міста. – рекомендація.

Під час перекладу необхідно уважно враховувати контекст, так як значення модальних слів залежить від нього. Також важливо звертати увагу на культурні особливості, оскільки способи вираження модальності можуть відрізнятися в різних мовних традиціях. Українська мова може використовувати конструкцію з дієсловом «повинен» для вираження обов'язку чи необхідності, тоді як у англійській мові використовується модальне дієслово «must» або «should», наприклад:

*Вона **повинна** прийти на зустріч.* – *She **must/should** come to the meeting.*

Також у цьому випадку слід звернути увагу на відмінність у значенні слів *must* та *should*. “*Must*” виражає сильну обов'язковість або необхідність та використовується, коли дія є обов'язковою або необхідною з точки зору правил, закону, внутрішньої дисципліни тощо, наприклад:

You must submit your assignment by Friday. – *Ти повинен здати завдання до п'ятниці.*

Натомість “*should*” виражає слабку обов'язковість або рекомендацію. Використовується, коли дія бажана або рекомендована, але не є обов'язковістю, наприклад:

You should eat more fruits and vegetables for a balanced diet. – *Тобі слід їсти більше фруктів та овочів для збалансованої дієти.*

Обидва дієслова використовуються для передачі різних рівнів обов'язковості або рекомендацій, і вибір між ними залежить від контексту та виразника модальності, який хочете висловити. Більшість модальних дієслів у англійській мові вирізняються багатозначністю, і для кожного з них характерні різні сенсові відтінки. Кожне з цих значень визначається специфічним контекстом чи ситуацією, у якій використовується це модальне дієслово. Ця різноманітність у вживанні дозволяє мовцям точніше висловлювати свої наміри та відображати різні аспекти можливості, обов'язку чи імовірності у мовленні. Так, модальне дієслово “*must*” передає значення припущення, впевненості мовця в чомусь, що стосується теперішнього або минулого часів. Українською мовою такі речення перекладаються як «скоріше за все», «напевно», «вочевидь», «мабуть».

Модальне дієслово “*must*” у заперечній формі “*must not*” використовується для вираження суворої заборони робити щось. Ця конструкція в англійській мові передає ідею того, що щось є забороненим або недопустимим.

You must not smoke in this area. – Тут заборонено палити!

Students must not use their phones during the exam. – Під час іспиту студентам заборонено користуватися телефонами.

Також для додаткового емоційного забарвлення та з метою ще більше наголосити на тому, що певна дія або явище заборонені, в кінці речення може стояти знак оклику як вказано у першому прикладі.

Модальна конструкція “*have to*” в англійській мові використовується для вираження необхідності або обов'язку виконати дію або завдання. Ця конструкція передає ідею того, що дія є обов'язковою і не може бути уникнутою. Вона використовується разом із дієсловом у формі інфінітиву (без додавання допоміжного дієслова “*to*”), наприклад:

I have to finish this report today. – Я повинен закінчити цей звіт сьогодні. Український переклад модальної конструкції “*have to*” може бути різним і залежить від контексту. Зазвичай використовуються слова ‘треба’, ‘повинен’, ‘необхідно’, ‘зобов'язаний’ тощо. Модальна конструкція “*have to*” дуже часто використовується в англійському мовленні для вираження обов'язків, правил, розпоряджень або необхідності дій, і важлива для правильного розуміння сенсу висловлювань. Модальна конструкція “*have to*” також може бути використана у заперечній формі “*do not have to*” або в скороченій формі “*don't have to*”, що передає ідею відсутності необхідності або обов'язку виконати дію, наприклад:

You don't have to attend the meeting tomorrow. – Вам не потрібно брати участь у зустрічі завтра.

Модальне дієслово “*dare*” в англійській мові має лише дві форми: теперішній час “*dare*” та минулий час “*dared*”. Це дієслово використовується для вираження виклику на вчинення дії або запитання про можливість чи дозвіл щось зробити. Наприклад, у реченні

I dare you to jump over the fence. – Я *викликаю* тебе перестрибнути через паркан.,

дієслово “*dare*” використовується для вираження виклику чи пропозиції виконати певну дію. У минулому часі “*dare*” набуває форми “*dared*” для всіх осіб, наприклад:

*He **dared** to ask her out on a date.* – Він наважився запросити її на побачення., дієслово "dared" використовується для вираження минулої дії, що сталася у минулому. Одна з особливостей "dare" полягає у тому, що вона залишається незмінною незалежно від особи чи числа у теперішньому часі. Ця особливість робить "dare" модальним дієсловом з обмеженими граматичними формами, оскільки воно має лише дві форми для всіх випадків вживання.

Модальне дієслово "dare" має особливість використання в окличних реченнях для вираження виклику, здебільшого з виразом здивування, обурення чи інших емоцій. У цьому контексті "dare" може виступати як вираз емоційного заохочення чи обурення.

***Dare to jump!** – Наважся стрибнути!*

***How dare you speak to me like that!** – Як ти наважуєшся так зі мною говорити!*

Слід повернутися до класифікації засобів вираження модальності Корунця, де він виділяє такі засоби:

1. фонетичні засоби (наголос та інтонація);
2. лексико-граматичні засоби (модальні дієслова);
3. лексичні засоби (модальні слова та модальні вирази), що виражають суб'єктивну модальність;
4. граматичні засоби, що виражають граматичну модальність.

Фонетичні засоби вираження модальності зазвичай виражаються в усному мовленні. Вираження модального значення за допомогою фонетичних засобів завжди мають ідентичну реалізацію в обох мовах, хоча в українській мові часто виражаються за допомогою лексичних засобів (модальні частки та модальні прислівники). Ці засоби також можуть виражати відтінки значення передбачення, застереження, припущення, сумніву, впевненості та ін. Найбільш часто вживаними частками, котрі створюють такі чи подібні значення, є аж, ж, хоч, б, би, і, й, - но, - то, саме, таки та ін., наприклад:

*You really **should** visit the museum while you're in town.* – Тобто дійсно варто було б відвідати музей, поки ти у місті.

а також прислівники авжеж, адже, надто, певне, напевне, все ж, все ж таки, немов, ніби та деякі інші [16], наприклад:

*You should **definitely** try this restaurant, it's amazing.* – Ви точно повинні спробувати цей ресторан, він дивовижний.

У цьому прикладі прислівник «точно» додає виразність та підкреслює рекомендацію. Використання прислівників може підсилити семантику модальності та підкреслити певні аспекти рекомендаційного характеру в українському перекладі.

Лексичні засоби вираження модальності включають у себе модальні слова, які відображають особисте ставлення мовця до висловлення в реченні. Ці слова передають суб'єктивний смисловий навантаження та виражають різні відтінки сумніву, вірогідності, впевненості, передбачення та інші аспекти. Лексичні засоби вираження модальності також включають наступні слова та вирази: *likely* (імовірно), *certainly* (безперечно), *possibly* (можливо), *hopefully* (сподіваюсь), *presumably* (ймовірно), *arguably* (можливо), *supposedly* (нібито), *conceivably* (можливо), *fortunately* (на щастя), *unfortunately* (на жаль), *undoubtedly* (без сумніву) та інші.

Лексико-граматичне вираження модальності за допомогою модальних дієслів реалізується модальними дієсловами або їхніми лексичними еквівалентами. У граматиці англійської мови видавництва Longman перелічуються такі модальні дієслова: “*can*”, “*may*”, “*shall*”, “*should*”, “*will*”, “*would*”, “*must*”. Крім цього, до модальних дієслів відносять також напівмодальні дієслова “*ought to*”, “*need (to)*”, “*dare (to)*”, а також деякі ідіоматичні вирази з модальним значенням, такі як “*(had) better*”, “*have to*”, “*(have) got to*”, “*be supposed to*”, “*be going to*”.

Категорія модальності не є перекладознавчою, але вона широко є важливим елементом, який відображає ставлення мовця до висловлюваної дії чи події. Це не

тільки семантичний аспект мови, а й вираження суб'єктивного ставлення до висловлювання. У цьому контексті модальні дієслова та їхні еквіваленти дуже важливі для передачі семантичних відтінків під час перекладу текстів. Переклад модальних форм вимагає від перекладача не лише розуміння семантики та граматики, а й ретельного аналізу суб'єктивного контексту, у якому використовується модальна структура. Вибір відповідного виразу для передачі модальності в перекладі є важким завданням, оскільки модальність може виражати різний ступінь визначеності, можливості, неможливості, бажання, обов'язку тощо. За словами Ліча, ускладнення в поясненні вживання цих слів (модальних дієслів)... полягає в тому, що їхнє значення має як логічний, так і практичний (або прагматичний) елемент. Ми можемо говорити про них у термінах таких логічних понять, як «дозвіл» і «необхідність», але після цього ми все одно повинні розглянути, як ці поняття змінюються під впливом психологічного тиску повсякденного спілкування між людьми: таких факторів, як поблажливість, ввічливість, тактовність та іронія [17].

Іноді одне й те саме модальне дієслово може мати різні рівні форми та вживання в різних мовах. Наприклад, розглянемо модальне дієслово “*shall*” у британському та американському варіантах англійської мови. У британській англійській “*shall*” може вживатися для вираження майбутньої дії чи наміру, особливо в формальних чи правових контекстах, наприклад:

We shall meet tomorrow to discuss the proposal. – Ми побачимося завтра, щоб обговорити цю пропозицію.

В американській англійській “*shall*” рідко використовується у сучасному мовленні і має дещо застаріле відтінок. Зазвичай американці використовують “*will*” для вираження майбутньої дії. Тому те саме речення у американському варіанті може звучати так:

We will meet tomorrow to discuss the proposal.

Під час перекладу англійських модальних дієслів на українську мову перекладач може зіткнутися з ситуаціями, коли переклад не викликає складнощів через відповідність між мовами. Але існують випадки, коли модальність у вихідному тексті виражається складніше через використання комбінацій різних мовних засобів. Цікавими є випадки, коли англійські та американські письменники можуть використовувати курсив для підкреслення інтонаційного малюнку та логічного наголосу. Це допомагає виразити модальність та суб'єктивний характер мовця. Однак для української мови використання курсиву є менш типовим, тому перекладачеві доводиться шукати альтернативні мовні засоби для передачі смислових відтінків у таких випадках. Український перекладач може використати різні мовні прийоми для передачі цього наголосу, такі як використання синонімів, наголос на слові, виокремлення за допомогою літери чи крапки, використання звертань до читача або вживання слова в особливому контексті.

При перекладі модальностей слів та структур з англійської мови на українську слід застосовувати різні стратегії для передачі суб'єктивного ставлення мовця до змісту висловлювання. Це може включати в себе врахування культурних особливостей, вибір адекватних лексично-граматичних засобів, а також врахування особливостей граматичних структур і контексту. Перекладачі повинні знати про відмінності в стилях висловлювання думок між англійською та українською аудиторіями, оскільки вони можуть суттєво відрізнятися. Наприклад, модальні дієслова та модальні конструкції можуть мати різні рівні формальності та відмінності у використанні в різних мовних традиціях. Труднощі можуть виникнути при перекладі модальностей через напівфункціональність модальних дієслів і модальних слів, двозначність висловлювання, відмінності в граматичній формі. Тому перекладачі повинні добре розуміти контекст і наміри мовця, щоб правильно передати смислові відтінки та емоції висловлювання. Таким чином, ефективний модальний переклад вимагає від перекладачів уваги до мовних нюансів, глибокого розуміння культурних і лінгвістичних відмінностей між мовами, вирішення

семантичних і емоційних нюансів, та перш за все адекватності, як і будь-який інший переклад.

1.3 Роль модальності в політичному дискурсі

Політичний дискурс можна визначити як клас жанрів, які обмежуються соціальною сферою, а саме політикою. Ці жанри включають урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми та промови політиків. Політика як специфічна сфера людської діяльності за своєю природою є сукупністю мовленнєвих подій, що визначає політичний дискурс як комунікаційний процес, який відбувається у сфері політики та включає в себе різноманітні жанри комунікації, спрямовані на формування політичних поглядів, передачу інформації та вплив на громадську думку.

Політикою в науці визначають «мистецтво» управляти державою і суспільством. Вона характеризується управлінською діяльністю суб'єктів державної влади на стратегічному рівні, є цілеспрямованою, пов'язаною з ухваленням відповідальних рішень у галузі взаємовідносин між різними суспільними групами, державами й народами, передбачає стратегічне планування, регулювання і формування внутрішніх та зовнішніх правових стосунків і взаємодій [18].

У цьому контексті політична модальність відіграє ключову роль у формулюванні та передачі політичних ідей, думок, стратегій та цілей. Вона дозволяє політичним діячам виражати різноманітність поглядів, оцінювати можливі ризики та перспективи, а також виражати ступінь впевненості у висловлених твердженнях. Модальні слова нерідко використовуються для підкреслення важливості певних політичних ініціатив, підтримки або критики певних рішень, а також для створення атмосфери довіри та співпраці між політичними силами або виборцями. Для досягнення своїх цілей політичні лідери та діячі часто вдаються до різноманітних стратегій використання політичних

модальностей. Вони можуть акцентувати увагу на певних аспектах політичних програм, використовуючи модальності для підкреслення їхньої важливості та доцільності. Також політики можуть підкреслювати впевненість у правильності своїх позицій, використовуючи модальності для підтримки своїх аргументів та переконати громадськість у необхідності певних політичних рішень. Політики можуть використовувати слова «необхідно», «непохитно», «обов'язково» у своїх виступах, щоб закцентувати слухачів, наскільки серйозною та актуальною є проблема, яку треба вирішити. Або ж політичний діяч, який критикує дії опонентів, може використовувати фрази «безумовно», «певно», «очевидно» для підкреслення впевненості в правильності своїх позицій, а також для надання переконливості аргументам та спонукання громадськості прийняти його точку зору. Дослідження політичного дискурсу свідчать також про те, що для впливу на адресата, а отже і для акцентування інформації, політики широко використовують граматичний час. Аби викликати довіру електорату, політичний лідер буде емоційний, експресивний дискурс, через що часто порушує правила узгодження часів [19]. Зокрема, використання теперішнього часу у реченнях, що стосуються майбутніх подій, може створити ілюзію безпосередності та актуальності, підкреслюючи впевненість політичного лідера у своїх словах. Таке використання часів також дозволяє йому маніпулювати сприйняттям, формуючи у виборців відчуття, що зміни або досягнення відбуваються тут і зараз.

Діденко М. стверджує, що категорія модальності в політичному дискурсі здійснюється як на фразовому, так і на текстовому рівнях. Її специфіка в політичному тексті полягає в особливому використанні мовної оцінності. Оцінність грає суттєву роль в структуруванні категорії прагматичної спрямованості, тобто здійснення певного цілеспрямованого впливу на референта висловлювання. Часте використання модальних дієслів пов'язане з їхньою спроможністю подавати висловлення як чітке, обґрунтоване, необхідне, можливе і врегульовувати модальність усього висловлювання. Додатково, в політичному дискурсі для

визначення оцінки велике значення має використання граматичного часу, оцінних прикметників тощо [20].

Цей законопроект є вирішальним для подальшого розвитку країни. – This bill is crucial for the further development of the country.,

використовуючи оцінний прикметник “*crucial*” для підкреслення важливості законопроекту, та граматичний час «є» для визначення актуальності та значущості вказаної проблеми в певний момент. Граматичний час дозволяє визначити часовий рамки подій, а оцінні прикметники додають емоційний відтінок та виражають суб'єктивне ставлення до розглянутої ситуації чи проблеми. Вони допомагають політикам ефективно передавати свої переконання, оцінки та позиції, а також впливати на громадську думку.

Як зазначають науковці, кожен політичний режим має власний політичний дискурс, який характеризує і розкриває його сутність та національну ознаку. Вивчення політичної мови й опис мови політичної влади певного періоду дає змогу відновити фрагмент історичного розвитку певного періоду в життєдіяльності того чи іншого соціуму та показати кризь призму цього письма те, що воно дає змогу розкрити. Ним визначають, як правило, мовну практику і соціальну реальність. Усвідомлюючи символічну функцію мови, політичний дискурс досліджують психологи і лінгвісти, філософи [21].

Основною функцією політичного дискурсу слушно вважається боротьба за владу. Адже будь-які форми усного або письмового висловлювання політиків спрямовані на вплив та позитивну самопрезентацію як засоби реалізації мети отримання або утримання влади. Н. Кондратенко виділяє три функції політичного дискурсу, а саме: інформування, вплив, агітацію [22]. Інформативна функція полягає у передачі важливої суспільно-політичної інформації, яка формує громадську свідомість і дозволяє громадянам орієнтуватися в політичній ситуації. Саме на рівні інформування політики маніпулюють інформацією та свідомістю реципієнтів, акцентуючи увагу на вигідних для себе фактах або замовчуючи ті, що

можуть зашкодити їхньому іміджу. Функція впливу спрямована на формування громадської думки та управління масовою свідомістю. Політичні діячі, завдяки використанню специфічних мовних конструкцій, намагаються переконати аудиторію в правильності своїх ідей або політичних дій. Модальні дієслова, риторичні запитання, апеляції до емоцій – усе це інструменти, які допомагають підсилити ефективність впливу на виборців та інших політичних акторів. Агітаційна функція є найбільш активною та відкритою формою впливу, оскільки вона прямо спрямована на мобілізацію підтримки для певної політичної ідеї, кандидата чи партії. Агітація часто використовує емоційні та ідеологічні аргументи, щоб викликати симпатію до певної політичної програми або негативне ставлення до опонентів. У цьому контексті важливими є засоби маніпулювання аудиторією, особливо під час виборчих кампаній, коли політичний дискурс найбільше активізується.

Політичні промови та урядові заяви зазвичай характеризуються як монологічні форми спілкування, оскільки вони зазвичай виражають позиції, погляди та оголошення від імені однієї особи, політичної партії, кампанії чи організації без безпосередньої взаємодії з аудиторією. Основна мета таких виступів – донести інформацію, висловити позицію, вплинути на громадську думку та переконати аудиторію. Проте важливо зазначити, що навіть монологічна форма спілкування може враховувати реакцію та сприйняття інформації аудиторією. Наприклад, після політичного виступу виникає дискусія серед громадськості, реакція в ЗМІ та соціальних мережах, що впливає на сприйняття висловленої інформації та ефективність комунікації. Крім того, важливим аспектом виконання монологу є його спрямованість на вплив на аудиторію. Політичні лідери та урядовці зазвичай обирають ці форми спілкування, щоб привернути увагу до конкретної проблеми, висловити чітку позицію та заохотити до конкретних дій чи реакції.

В політичному дискурсі суб'єктами є різні соціальні групи та індивіди, які мають свої політичні інтереси, які можна визначити як орієнтацію чи спрямованість

свідомості соціальних груп та окремих осіб на усвідомлення своїх політичних потреб та бажань. Характер політичного інтересу формується під впливом різноманітних чинників. Перш за все це об'єктивне становище груп та індивідів у соціально-економічній та політичній структурі суспільства, як-от економічний статус, класова апаратність, етнічна належність тощо можуть впливати на формування політичних потреб та інтересів. Політичний інтерес також обумовлюється політико-культурними уявленнями і традиціями суспільства. Ці уявлення включають історичний досвід та переконання багатьох поколінь, вірування, цінності та ідеології, які впливають на сприйняття політичних питань та утворення політичних переконань. Крім того, політичний інтерес формується на основі світоглядних принципів та цінностей. Ці принципи можуть включати демократичні ідеали, права та свободи людини, соціальну справедливість, екологічну чутливість тощо.

Науковці виокремлюють чотири основні чинники, які роблять мову інструментом соціальної влади:

а) добір мовних засобів для повідомлень;

б) складність окремої вербальної одиниці – слово здатне мати різні значення, викликати певні асоціації; одне й те саме явище можна охарактеризувати різними словами, залежно від ставлення мовця;

в) мова – відкрита система (словник допомагає створити цілком нові речення, слова; в нових контекстах слова модифікують свої значення);

г) система мови трактується як відображення наявного ставлення до влади [23]. Слова та фрази, які використовуються в політичних промовах, дебатах і програмах, сильно впливають на сприйняття громадськістю політичних ідеологій і стратегій. Також, складність лінгвістичних одиниць може призвести до різних інтерпретацій інформації, яка використовується політиками. Те саме слово чи фраза може викликати різні асоціації в різних аудиторій, що робить вибір мови дуже важливим аспектом політичної комунікації. Політична мова є відкритою системою,

яка постійно змінюється та адаптується до нових реалій та вимог суспільства. Політичні лідери та активісти постійно вдосконалюють своє мовлення, щоб ефективніше спілкуватися з аудиторією та досягати своїх цілей.

У процесі перекладу текстів політичного дискурсу перекладачеві важливо враховувати різні аспекти та складові комунікативної ситуації, яка є ключовою у формуванні стратегій перекладу. Комунікативна ситуація включає в себе не лише текстовий контекст, але й соціальний, культурний та прагматичний контекст, які впливають на сприйняття та розуміння тексту. Перш за все, перекладач повинен ретельно аналізувати комунікативну ситуацію, в якій був створений оригінал тексту політичного дискурсу. Це включає в себе розуміння відносин між учасниками комунікації, їхніх цілей та мотивацій, а також контекстуальних чинників, що визначають спосіб сприйняття та інтерпретації тексту.

Модальність в політичному дискурсі відіграє ключову роль у формулюванні та впливі на політичні ідеї, стратегії та цілі. Вона дозволяє політичним діячам висловлювати різноманітні погляди, оцінювати ризики та перспективи, а також підкреслювати ступінь впевненості у висловлених твердженнях. Вона нерідко використовується для підкреслення важливості певних політичних ініціатив, підтримки або критики певних рішень, а також для створення атмосфери довіри та співпраці між політичними силами. Розуміння ролі модальності в політичному дискурсі допомагає краще розуміти політичні процеси та впливати на них, а вивчення використання мовних засобів у політичній комунікації є важливим аспектом політичної науки та культурології.

Висновки до розділу 1

Модальність, що вивчалася ще Аристотелем у його збірнику робіт «Метафізика» як розділу філософії і вивчається в сучасній лінгвістиці, є складною та багатогранною категорією, яка відіграє важливу роль у мовленнєвій практиці та комунікації. В результаті аналізу теоретичних основ модальності у

перекладознавстві, виокремлення перекладацьких стратегій та вивчення ролі модальності у політичному дискурсі можна зробити декілька важливих висновків.

По-перше, модальність є важливим елементом комунікативної діяльності, оскільки вона дозволяє виражати ставлення мовця до дії або явища, оцінювати його вірогідність та вплив на оточуючу дійсність. Перекладацькі стратегії відтворення модальності вимагають уважного аналізу контексту та засобів мови, щоб передати семантичні відтінки та виразити інтенцію автора чи мовця точно та вірно.

Крім того, модальність виявляється в перекладі як одна з ключових складових, що впливає на точність та ефективність передачі смислу оригінального тексту. Вивчення модальності в перекладознавстві дозволяє перекладачам краще розуміти і відтворювати висловлення, що виражають можливість, обов'язок, бажання, сумнів та інші модальні значення. Перекладач повинен бути уважним до контексту та намірів автора для точного відтворення модальності в перекладі. Передача модальності може вимагати використання різних мовних засобів, таких як модальні дієслова, частки, прислівники тощо, залежно від мовно-стилістичних особливостей та контексту оригінального тексту.

По-друге, роль модальності у політичному дискурсі набуває особливого значення, оскільки вона допомагає політичним діячам виражати свої погляди, стратегії та цілі, впливаючи на громадську думку, маніпулювати аудиторією та формулювати політичні ідеї. Політичний дискурс, заснований на модальності, може підкреслити важливість певних ініціатив, залучити громадськість до підтримки чи критики рішень та створити атмосферу довіри й співпраці між політичними силами.

Необхідність вивчення модальності у перекладознавстві та політичному дискурсі підкреслює важливість розвитку мовних компетенцій у контексті культурного та соціального середовища. Вивчення модальності сприяє кращому розумінню та адаптації до різних мовно-культурних аспектів, що допомагає перекладачам та політичним діячам ефективніше спілкуватися з аудиторією та досягати своїх цілей.

Усе вищевикладене підкреслює важливість дослідження модальності в перекладознавстві та мовознавстві загалом. Розуміння сутності та функціонування модальних конструкцій допомагає краще зрозуміти природу мовленнєвої діяльності, впливати на комунікаційні процеси та розвивати ефективні перекладацькі стратегії.

РОЗДІЛ 2. АНАЛІЗ АНГЛІЙСЬКОМОВНИХ ПОЛІТИЧНИХ ТЕКСТІВ ТА ВИЯВЛЕННЯ ОСОБЛИВОСТЕЙ ВИКОРИСТАННЯ МОДАЛЬНОСТІ

2.1 Вживання модальних дієслів у політичних текстах

Об'єктом дослідження є модальні дієслова, які були відібрані у текстах політичного дискурсу. Більшість із них була взята з промов видатних суспільно-політичних діячів. Досліджувані об'єкти належать до жанру політичного дискурсу, функції якого включають вплив на думки, переконання і поведінку аудиторії, зміцнення соціальної згуртованості, об'єднання громадян навколо спільних цінностей і цілей, а також заклик до дії, активізації громадян у політичному процесі. Вибір матеріалів обумовлено тим, що розглянуті промови політичних діячів представлені не лише англійською мовою, але й україномовними перекладами, що дозволяє не лише знайти переклади модальних дієслів, але й вивчити їх у контексті офіційних текстів. Окрім того, розглянуті промови є центром обговорення суспільно-важливих тем для українців. Вони стосуються політики у сфері захисту прав громадян, досягнення цілей сталого розвитку, ситуації довкола тимчасово окупованих територій тощо.

Успішна комунікація залежить від ефективного володіння трьома елементами: логікою, психологією та мовою. Взаємодія останніх двох є особливо важливою і це пояснюється тим, що аналізуючи мовні символи, які використовує автор, можна простежити хід його думки, рівень свідомості, психологічний та емоційний стан. Ефективність спілкування політичного діяча залежить від його здатності взаємодіяти з іншими людьми та його комунікативних навичок, адаптуватися до їхніх світових моделей і навичок поведінки, внутрішньо долучатися до них. Важливо враховувати культурні та соціальні відмінності, щоб уникнути непорозумінь і конфліктів. Крім того, вміння використовувати модальні дієслова в політичному дискурсі дає змогу точніше виражати погляди автора та

ставлення до обговорюваних проблем, посилюючи вплив на аудиторію та сприяючи формуванню довіри з аудиторією.

Тому цілком природно, що модальні дієслова популярні в політичних промовах. Модальні дієслова в англійській мові в основному виражають можливість чи неможливість дії, обов'язок, необхідність, бажаність, сумнів тощо. Під політичним дискурсом розуміється зв'язаний текст, зумовлений ситуацією політичного спілкування у сукупності з соціологічними, психологічними та іншими факторами. Політичний дискурс актуалізується у таких жанрах, як промова політика, урядові обговорення, парламентські дебати, партійні програми, інаугураційне звернення президента, політичний документ (указ президента, закони), звіти уряду у парламенті, затвердження або обговорення бюджету [24]. Своєрідний стиль мовлення, який використовується у політичних текстах, вимагає постійного вивчення і вдосконалення, щоб підкреслити особливу модель політичного тексту.

На думку Р. Тимофєєва, одним із основних методів впливу на реципієнта є переконання, що зумовлює у нього зміну звичної картини світу і, тим самим, становить приховану мету впливу на його свідомість. Відповідно, автор виокремлює наступні вербальні способи впливу у політичному дискурсі під час реалізації функції переконання:

- пряма декларація;
- посилення на авторитетних людей;
- прямі номінації на сильну позицію або слабку сторону противника;
- повтор із метою підкреслити ту основну думку, яку намагається донести до свідомості реципієнта той, хто говорить;
- прямі імперативи або засоби модальності;
- використання займенника «ми» та присвійного займенника «наш» з метою підкреслення єдності позицій мовця та реципієнта;
- використання цитат для підкреслення фактів з метою переконання [25].

Аналізуючи інаугураційну промову Барака Обами при вступі на посаду “*Yes We Can*”, ми помічаємо використання модальних дієслів, разом з іншими емоційно-експресивними засобами комунікації. Особливо часто використовуються модальні дієслова “*can*” і “*must*”. Модальне дієслово *must* виражає обов’язок, нав’язливу пораду або необхідність:

*“We **must** make the hard choices to reduce the cost of health care and the size of our deficit.”*

*“But we have always understood that when times change, so **must** we.”*

*“and we **must** carry those lessons into this time as well.”*

Модальне дієслово **can** виражає фізичну чи ментальну спроможність:

*“Every person **can** find independence and pride in their work.”*

*“The American people **can** no more meet the demands of today’s world by acting alone.”*

*“And where we are met with cynicism, and doubt, and those who tell us that we **can't**, we will respond with that timeless creed that sums up the spirit of a people: Yes, we **can**”* (NPR, URL).

Барак Обама використовує модальні слова у своїй промові, щоб підкреслити впевненість у досягненні майбутніх цілей, вказати на необхідність змін та спільної роботи для досягнення позитивних змін. Вони додають риторичну силу та емоційну глибину промові, роблячи її більш переконливою та зворушливою для аудиторії. У контексті великої кількості обіцянок і закликів, які характеризують інаугураційні звернення, використання модальних дієслів є доречним і експресивним. Ці дієслова не тільки вказують на психологічне зусилля, але й служать логічним зв'язком між поточним станом і бажаною реальністю, привертаючи увагу аудиторії до важливих моментів і впливаючи як на когнітивне розуміння, так і на емоційний вплив.

Тепер розглянемо промову новообраного президента Джо Байдена “*The People of This Nation Have Spoken*”, який також використовує велику кількість модальних дієслів. Модальне дієслово “*can*” зазвичай відноситься до здатності

людей щось робити. Цим дієсловом президент вказує, що під його керівництвом народ повірить у нові ідеї та нову, сильнішу націю, наприклад:

*“We **can** define America in one word: possibilities.”*

*“And we **can** decide not to cooperate, then we can decide to cooperate.”*

Також в політичних промовах Байдена є характерним постійне вживання модального дієслова “*should*” для вираження поради, обов'язку або можливості, а також “*will*”:

*“Make no mistake: Too many dreams **have been** deferred for too long.”*

*“And that’s what our administration **will** be all about.”*

*“That plan **will** be built on bedrock science. It **will** be constructed out of compassion, empathy and concern. I **will** spare no effort, none, or any commitment to turn around this pandemic.”*

*“That in America, everyone **should** be given an opportunity to go as far as their dreams and God-given ability **will** take them.”*

*“Folks, I’m a proud Democrat, but I **will** govern as an American president.”*

*“We **should** make the promise of the country real for everybody — no matter their race, their ethnicity, their faith, their identity, or their disability.” (NYT, URL)*

У своїй промові Джо Байден вдало використовує модальні дієслова для вираження різних нюансів і значень. Це дозволяє йому передати свої ідеї та плани з великою впевненістю та виразністю, створюючи враження впевненості та деталізації в його позиції.

Дієслово “*can*” не часто вживається президентами, оскільки воно вказує на можливість і має меншу ступінь ймовірності. Для американських промов характерне вживання модальних дієслів “*must*” або “*should*”, адже вони означають обов'язок та є більш експресивними. Використовуючи модальне “*must*”, Джо Байден закликає до більш рішучих дій:

*“We **must** make the promise of the country real for everybody.”*

*“And, we **must** meet this moment as the United States of America. And, we **must** reject a culture in which facts themselves are manipulated and even manufactured. We **must** end this uncivil war that pits red against blue, rural versus urban, conservative versus liberal.”*

*“And now a rise of political extremism, white supremacy, domestic terrorism that we **must** confront and we **will** defeat.”*

*“As we look ahead in our uniquely American way: restless, bold, optimistic, and set our sights on the nation we **can** be and we **must** be.”*

“Have to” часто використовується для вираження схожого значення з “must”, але “must” має більшу ступінь обов'язковості та авторитетності. Використання цього модального дієслова підсилює зобов'язання та важливість виконання конкретних завдань чи цілей. Модальне дієслово “will” використовується для вираження майбутньої дії або події. В контексті промови Джо Байдена, “will” використовується для підтвердження його зобов'язань та планів на майбутнє:

*“I **will** be an American president.”*

*“I **will** work as hard for those who didn't vote for me — as those who did.”*

*“I **will** be a president for all Americans. All Americans. And I promise you I **will** fight as hard for those who did not support me as for those who did.”*

В останньому прикладі ми бачимо спробу Байдена достукатися до тих, хто не підтримав його, і заручитися підтримкою тих, хто був не на його боці, замість того, щоб в першу чергу розглядати їх як політичних ворогів, що і було головною темою його промови.

Типологія політичних промов дає нам змогу визначити, до якого типу належить той и інший виступ спікера. Для досягнення успіху в політичній сфері, оратор повинен вміти аргументувати свою позицію, враховуючи особливості різних соціальних груп, які слухають його. Тому, застосовуючи модальні дієслова, оратори

намагаються переконати своєю впевненістю у планах на майбутнє та у діяльність слухачів, аби вони надалі підтримали його. Модальність у свою чергу безпосередньо пов'язана з політичною промовою, оскільки застосовуючи її, спікери впливають на свідомість слухачів краще [26].

2.2 Засоби вираження модальності у політичному дискурсі

Модальність належить до мовних універсалій. Навряд чи існує мова, якою не можна було б висловити широкий діапазон людських думок, емоцій, наказу, описати неіснуючу, умовну чи нереальну ситуацію. Очевидна схожість певної семантики, граматичних значень та способів їх вираження змушує вести дослідження у сфері порівняльного мовознавства і використовувати теоретичні положення й висновки, висловлені лінгвістами, які досліджували інші мови [27]. В першу чергу це можливо через те, що мова відображає складність людських думок, емоцій ті способів вираження реальних та умовних ситуацій.

Національно-специфічні реалії, особливості мовлення окремих політиків, авторські метафори та ідіоми, що підкреслюють національний колорит політичного дискурсу, викликають значні труднощі для перекладу [28]. При перекладі політичних висловлювань, де національний контекст часто впливає на те, як модальні структури інтерпретуються, важливо враховувати соціокультурні особливості мови-джерела та мови-цілі. Наприклад, в англійській мові модальні дієслова, такі як “*may*”, “*might*”, “*can*”, часто використовуються для пом'якшення висловлювань, що в українському політичному дискурсі можуть бути більш прямими або категоричними. В англійському політичному дискурсі за допомогою модальних дієслів нерідко робляться заяви, що залишають простір для дипломатичних маневрів, натомість в українській риторичі можуть використовуватися більш чіткі і рішучі формулювання. Крім того, політики різних

країн можуть мати індивідуальний стиль використання мовних засобів, включно з модальністю. Наприклад, деякі політичні діячі віддають перевагу менш формальним, більш емоційним виразам, що містять ідіоми або метафори, які важко перекласти, оскільки вони можуть втрачати свій національний колорит або модальне забарвлення. Це підвищує вимоги до перекладача, який повинен не тільки адекватно передати значення, але й зберегти рівень невизначеності, можливості чи необхідності, які передаються засобами модальності в оригіналі.

Модальність у мовленні може виражатися різними способами, в тому числі лексичні, граматичні та інтонаційні. Частина модальних значень має подібне вираження: використовуються схожі інтонаційні, лексичні, морфологічні та синтаксичні засоби вираження модальності. Наприклад, для передачі нереальності часто використовують відповідний спосіб дієслова. Деякі прислівники, як, наприклад, «можливо», «напевне», «необхідно» тощо, у багатьох мовах служать виразниками відповідних модальних значень [29].

За Р.Фаулером, модальність позначається за допомогою цілого ряду мовних форм: центральне місце посідають модальні допоміжні дієслова *may* (може), *shall* (повинен), *must* (мусить), *need* (потрібно) та інші; прислівники, такі як *probably* (можливо), *certainly* (безумовно), *regrettably* (на жаль); прикметники, такі як *necessary* (необхідний), *unfortunate* (на жаль), *certain* (достеменний). Деякі дієслова та багато номінацій є по суті модальними: *permit* (дозволяти), *predict* (передбачати), *prove* (доводити); *obligation* (зобов'язання), *likelihood* (ймовірність), *desirability* (бажаність), *authority* (повноваження) [30].

Існує два типи модальності, а саме: епістемічна та деонтична модальності. Епістемічна модальність стосується вираження мовцем свого ставлення до висловлюваного з погляду того, що є, було чи буде в реальному світі, в той час як деонтична модальність передбачає фокусування на необхідності чи можливості дії [31]. Епістемічна модальність стосується засобів або ступеня правдивості, достовірності та переконаності комунікатора в інформації (досвіді, твердженнях),

що передається в усній чи письмовій формі [32]. Важливо зазначити, що епістемічна модальність не лише формулює думки мовця, а й сприяє створенню певної атмосфери довіри або скептицизму в спілкуванні. Маркери епістемічної модальності включають модальні дієслова, такі як “*must*” (впевненість), “*might*”/“*may*” (можливість) та “*could*” (ймовірність), а також частки і прислівники, наприклад, “*probably*”, “*possibly*” і “*definitely*”. Окрім цього, прикметники і іменники, такі як *likely* і *certainty*, також використовуються для вираження ступеня впевненості. Ці маркери допомагають мовцеві уточнити своє ставлення до інформації, роблячи комунікацію більш точною і зрозумілою.

Окрім того, однією з найважливіших умов ефективної міжкультурної комунікації є прочитання невербальних сигналів. Особлива цінність таких сигналів полягає в тому, що вони спонтанні, несвідомі і, на відміну від слів, завжди щирі. За Е. Холу, невербальна комунікація – комунікація без слів. Це «метакомунікація, паралінгвістика, другий план повідомлення, мовчазний мову і приховані параметри комунікації, якими обмінюються люди, крім слів» [33]. Невербаліка може бути навмисною (великий палець вгору – схвалення) і ненавмисною, рефлекторною (почервоніння від сорому).

Виділяють три причини значущості невербаліки:

- 1) вона створює перше враження про комуніканта;
- 2) вона майже не піддається контролю, тому вільна від брехні й обману;
- 3) у невербаліки універсальна мова спілкування, що не залежить від знання іноземної мови.

Отже, загальна функція невербальної комунікації – функція здійснення процесу спілкування без слів [34].

Після початкової класифікації за семантичними категоріями було проведено другий підрахунок модальних дієслів “*ought*”, “*should*”, “*must*” та напівмодального (semi-modal) “*have to*”, оскільки саме ці модальні форми в першу чергу сигналізують про бажаність та обов'язковість. На жаль, іноді важко з упевненістю

визначити, чи вживання одного з них виражає бажаність або обов'язковість [35]. Інколи модальні дієслова можуть виражати як бажаність, так і обов'язковість, залежно від контексту, в якому вони використовуються. Наприклад, “*should*” може вказувати на пораду або рекомендацію (бажаність), тоді як “*must*” зазвичай сигналізує про необхідність або обов'язок. Проте межа між цими категоріями може бути нечіткою та залежати від тональності та намірів мовця, або конкретної ситуації.

Також важливо враховувати, що напівмодальні дієслова, такі як “*have to*”, можуть функціонувати схоже на модальні дієслова, але мають граматичні особливості, які роблять їх більш структурованими. Наприклад, “*have to*” вказує на обов'язок, схожий за значенням на “*must*”, але відрізняється тим, що може бути змінений у часі та потребує допоміжного дієслова для утворення заперечних та запитальних форм.

Варто також згадати квазі-модальні дієслова, які функціонують подібно до модальних, але мають допоміжні елементи або більш вільну граматичну структуру. Вони дозволяють виражати різні відтінки обов'язковості, ймовірності чи наміру, а також можуть утворювати форми для минулого, теперішнього та майбутнього часу. Наприклад, “*ought to*” виражає моральний обов'язок або рекомендацію, “*be going to*” вказує на майбутню дію чи намір, “*be likely to*” позначає ймовірність події, а “*be to*” використовується для офіційних або запланованих дій. Відмінність від модальних дієслів полягає у вживанні з “*to*” та гнучкій адаптації до різних часових категорій, що робить ці дієслова важливими для точнішого вираження намірів і дій.

*Their time in custody **ought to** represent a golden opportunity to address that through consistent interventions and support, but we continue to report on very poor provision, particularly for those children separated from their peers in response to conflict.* – Їх час перебування під вартою має стати чудовою можливістю для вирішення цієї проблеми через послідовні втручання та підтримку. Проте ми

продовжуємо фіксувати дуже погане забезпечення, особливо для тих дітей, які були відокремлені від своїх однолітків у відповідь на конфлікт (GU, URL).

Hopefully, we'll have a good victory, because if the other side wins, I don't think you're going to have victories with anything, to be honest with you. – Сподіваюся, ми здобудемо гідну перемогу, бо якщо переможе інша сторона, я не думаю, що у вас будуть перемоги з будь-чим, чесно кажучи (CNN, URL).

But with the Trump campaign seeking to distance themselves from the project, its future is in doubt - even if many of its core ideas seem likely to shape policy in a hypothetical second Trump administration. – Але з огляду на те, що кампанія Трампа намагається дистанціюватися від проекту, його майбутнє під питанням - навіть якщо багато з його ключових ідей, схоже, формуватимуть політику за гіпотетичної другої адміністрації Трампа (BBCN, URL).

If Europeans are to have faith in our Union, its institutions should be open and beyond reproach on ethics, transparency and integrity. – Якщо європейці хочуть вірити в наш Союз, його інституції повинні бути відкритими і, з точки зору доброчесності, етичними, прозорими і бездоганними (USMMAE, URL).

Граматичними засобами вираження модальності є модальні дієслова, про які ми вже говорили вище, а також спосіб дієслова. Спосіб дієслова визначається якістю або способом виконання дії та поділяється на три основні категорії:

- дійсний (індикатив) вживається для вираження фактичного стану речей та планів:

It is clearly now the will of the parliamentary Conservative Party that there should be a new leader of that party and therefore a new prime minister. – Очевидно, що зараз бажання парламентської Консервативної партії полягає в тому, щоб з'явився новий лідер і, відповідно, новий прем'єр-міністр.

- умовний спосіб використовується для вираження умови та можливої дії. Зображується за допомогою модальних дієслів “*would*”, “*could*”, “*should*”, “*might*” і умовних речень:

And if we can do that, in this country, we will be the most prosperous in Europe.

– І якщо ми зможемо це зробити у своїй країні, ми станемо найзаможнішими в Європі.

Because if I have one insight into human beings, it is that genius and talent and enthusiasm and imagination are evenly distributed throughout the population. – Тому що, якщо я маю якесь уявлення про людей, то воно полягає в тому, що геній, талант, ентузіазм та уява рівномірно розподілені по всьому населенню (APN, URL).

- наказовий (імператив) використовується для вираження наказів, просьб, порад, запитів та інструкцій:

Come up here, Lindsey. Come up here, Lindsey. Come here. – Підходь сюди, Ліндсі. Нумо, Ліндсі. Іди сюди.

So you can all go down and you can celebrate for about 15 minutes, and we have to get back to work because the big date... – Отже, всі ви можете спуститися і посвятити 15 хвилин, а нам треба повертатися до роботи, тому що скоро важлива подія... (R, URL).

Наказовий спосіб в мовленні є важливим інструментом, який використовується для вираження вимог, закликів до дій та підкреслення рішучості оратора. Його особлива інтонація є ключовим елементом, що надає цій формі вираження категоричності та примусовості. Без належної інтонації дієслова можуть втрачати свою силу і перетворюватися на нейтральні інфінітиви, що не викликають необхідної реакції слухачів. У політичному дискурсі наказовий спосіб зазвичай має на меті створити емоційний заряд, підсилити риторичку і спонукати аудиторію до дій.

Функції наказового способу в політичному мовленні є багатограними і часто слугують засобом мобілізації громадян. Це особливо важливо в умовах політичних

криз або соціальних рухів, коли лідери прагнуть активізувати своїх прихильників. Через інтонацію і форму наказового способу політичні діячі можуть підсилювати свій авторитет, формуючи безапеляційні вимоги та закликаючи до дій. Це надає лідерові статусу ініціатора, в той час як народ виступає як виконавець його наказів.

Крім того, наказовий спосіб може бути адаптований, щоб приховати прямі вимоги під маскою порад чи рекомендацій. Це робить його менш агресивним, але не менш ефективним, дозволяючи політичним діячам маніпулювати аудиторією. У цьому випадку важливими є не лише інтонація, але й структура речення. Наприклад, форма «давайте» в українській мові може пом'якшити прямий наказ, надаючи йому більш колективного звучання.

Д. Кавана пропонує розглядати політичну культуру як загальний розподіл орієнтацій громадян на політичні об'єкти. За визначенням Кавани, «орієнтації – це схильності до політичних дій: вони визначаються такими факторами як традиції, історичні спогади, мотиви, норми, емоції та символи [36]. У різних культурах комунікація може сприйматися по-різному, і політики адаптують свою риторику в залежності від аудиторії. У західних демокративних країнах прямий наказ може бути сприйнятий як авторитарний, тоді як у консервативних або авторитарних режимах така форма комунікації може бути нормою. Отже, наказовий спосіб є складним і багатогранним явищем, яке вимагає уважного аналізу в контексті політичного дискурсу.

До лексичних засобів вираження модальності відносять модальні слова, що виражають суб'єктивне ставлення мовця до висловлювання у реченні. До модальних слів відносять прислівники, прикметники і дієслівні фрази: *without a doubt\ undoubtedly* (без сумніву), *surely* (звісно), *of course* (звичайно), *naturally* (звісно), *obviously* (очевидно), *perhaps, maybe, probably, possibly* (можливо), *in fact* (фактично), *in truth* (правду кажучи), *happily\fortunately* (на щастя), *unfortunately* (на жаль) та інші.

Емоційний концепт являє собою культурно обумовлену ментальну одиницю, виражену вербальними і невербальними засобами, що відображає як загальноуніверсальне, так і культурноспецифічне уявлення про емоціональні переживання в мовній свідомості людини. Успіх мовного спілкування полягає в досягненні своєї мети ініціатором комунікації, а також згоди між мовцями [37]. Емоційний концепт включає в себе вербальну і невербальні засоби вираження: жести, міміку, пози, взаємодію з навколишнім середовищем і аудиторією, віддаленість від співрозмовника і інтонацію. Невербальна мова є природним та первинним феноменом, яка відрізняється від вербальної, для якої притаманна соціальна і ситуативна обумовленість, лінійна тимчасова послідовність, просторово-часова цілісність [38]. Адже саме невербальні знаки вживаються мовцем і сприймаються слухачем несвідомо. Наприклад, куди направлений погляд, жестикуляція, вираз обличчя можуть допомогти в розумінні, наскільки мовець є чесним у своїх намірах і відкритим до діалогу. Між вербальною і невербальною мовами існує різний ступінь взаємодії. Повідомлення передане жестами може підсилити зміст, якщо, наприклад, словесно виражена симпатія доповнюється скороченням дистанції і фізичною взаємодією, наприклад обійми або доторкання до співрозмовника (якщо це доречно) . Іноді повідомлення через жестові знаки суперечать мовним, як у випадку, коли словесно висловлюється неприязнь, але при цьому вираз обличчя свідчить про прихильність.

Інтонація в мовленні є важливим способом вираження модальності, тобто ставлення мовця до твердження, питання або прохання. Часто можна за допомогою відповідної інтонації розташувати до себе людей, змушуючи погоджуватися, співчувати. Інтонація може відрізнятися в залежності від інтенцій мовця. Наприклад, підвищена інтонація на кінці речення може зробити твердження більш схильним до погодження або бути сприйнятою як запитання, привертаючи увагу слухача та змушуючи його взяти участь у діалозі. З іншого боку, понижена

інтонація може вказувати на впевненість у тому, що сказане є фактом або вираженням незмінної думки.

Неуніверсальні засоби вираження модальності використовуються з метою створення умов для будь-яких форм вираження модальності. До цих засобів ми відносимо двоскладову конструкцію з прямим порядком слів, односкладову конструкцію та конструкцію складного речення [39].

“COVID hit us much harder than it had to.”

“That’s a tall order this year, with the COVID-19 outbreak on a path to killing 200,000 people and destroying millions of jobs and small businesses.”

“A presidential election is the world’s most important job interview. At the end we hire a leader to help us solve problems, create opportunities, and give our kids better tomorrows (CNN, URL).”

2.3 Контекстуальні особливості модальності у політичному дискурсі

Модальність у політичному дискурсі відіграє важливу роль, оскільки вона не лише виражає наміри та зобов'язання політичних діячів, але й формує ставлення аудиторії до певних питань та подій. У цьому контексті модальність має специфічні функції та характеристики, які залежать від багатьох факторів, таких як культурні особливості, політична ситуація, аудиторія та цілі комунікації. Вік та стать впливають на сприйняття інформації та підходи до неї, тому важливо адаптувати свої повідомлення до аудиторії. Крім того, також важливо враховувати культурні особливості, адже саме вони визначають тон та форму виступу, включаючи вживання мовних засобів та символів, що мають бути зрозумілими та прийнятними для слухачів. Наприклад, у країнах з різними культурними звичаями та цінностями слід уникати висловлювань, які можуть сприйматися як образливі або неуважні. Аналізуючи світову ситуацію, ви також можете знайти найкращий підхід до вирішення глобальних проблем і підтримки міжнародного співробітництва. Такий

підхід сприятиме підвищенню ефективності політичних виступів та забезпеченню успішності їх реалізації.

Але саме використання модальних дієслів дозволяє політикам успішно впливати на думки людей, маневрувати між категоричністю та умовністю висловлювань, забезпечуючи таким чином ефективність політичного мовлення. Наприклад, дієслова “*must*” і “*can*” можуть слугувати інструментом для підсилення зобов'язань чи можливостей, що сприяє підвищенню переконливості аргументів та впливу на громадську думку. З іншого боку вживання модального дієслова “*might*”, “*may*” у стверджувальному реченні або “*could*” в минулому часі може створювати відчуття обережності та розмитості думки, що дозволяє зберегти простір для дискусії та уникнути конфлікту. Використання модальних дієслів “*should*”, “*ought to*” акцентує увагу аудиторії на необхідності дії або певному курсі дій, що сприяє формуванню єдиної позиції та сприйняттю ідеї як загальноновизнаної.

Цікавим є той факт, що в різних країнах і системах політичної культури модальність може мати різне сприйняття. Якщо в демократичних країнах модальні дієслова можуть використовуватися для вираження рекомендацій або можливостей, тоді як в авторитарних системах вони можуть мати більш категоричний та обов'язковий, навіть спонукальний, характер. Також, у часи кризи або воєнного конфлікту політики частіше використовують модальні дієслова, які підкреслюють необхідність дії або обов'язковість рішень, наприклад у промові кубинський диктатор Фідель Кастро:

*“And, of course, we **must** say that there were some within the Conference who were indiscreet.”*

*“We **must** do away with the differentiation between legal and illegal means; methods **should** be classified as revolutionary or non-revolutionary.”*

У контексті кризи або воєнного конфлікту модальні дієслова, що виражають необхідність або обов'язковість, використовуються частіше, оскільки ситуація вимагає рішучих дій і неприпустимості бездіяльності. Це можна простежити й у

риториці Кастро, де модальні дієслова не просто описують реальність, а програмують її, примушуючи суспільство до певної поведінки:

*“There **must** be struggle. We **have to** struggle.”*

*“It always seems that we **have to** bring along some dispatches, certain papers, news items, especially to an event of this nature.”*

*“These facts are known, above all, to those who **have to** suffer these lies, this reporting, which while serving the worst imperialist causes, is the only information available, to whole nations on this continent (MIA, URL).”*

Якщо звернути увагу на контекст, то можна помітити, що тут Фідель Кастро говорить від імені колективу або групи людей, а не за себе. Використання займенника «ми» підкреслює загальність ситуації, створюючи відчуття єдності з народом або спільнотою, але водночас акцентує на тому, що він має право говорити за всіх. Це є ще одним проявом авторитарного стилю, де лідер зливає себе з народом, позиціонує свої дії та думки як обов’язкові для всіх, що посилює його контроль та вплив.

На противагу комуністичному революціонеру і диктатору Фіделю Кастро, ми проаналізуємо промову Джона Ф.Кеннеді, який відомий своїми лібералістичними настроями і протидії Ф.Кастро на Кубі. В своїй інавгураційній промові Джон Кеннеді жодного разу не вжив модальне дієслово “*have to*” і лише один раз “*must*”, стосовно Бога. Натомість, він використовує дієслово “*can*”, яке інші політичні діячі використовують неохоче, адже воно менш експресивне за “*must*”. Модальне дієслово “*can*” вказує на можливість або здатність робити щось. Вимовляючи це дієслово, президент посилається на те, що народ буде вірити в нього як в президента, в нові ідеї та зміни та в нову сильну державу, наприклад:

*“For only when our arms are sufficient beyond doubt **can** we be certain beyond doubt that they will never be employed.”*

*“My fellow citizens of the world: ask not what America **will** do for you, but what together we **can** do for the freedom of man.”*

*“Divided there is little we **can** do – for we dare not meet a powerful challenge at odds and split asunder.”*

Дієслово “*can*” вказує на певну спромогу населення, а дієслово “*will*” означає більш м’яке та невимогливе ставлення до публіки:

*“In your hands, my fellow citizens, more than mine, **will** rest the final success or failure of our course.”*

*“**Can** we forge against these enemies a grand and global alliance, North and South, East and West, that **can** assure a more fruitful life for all mankind? **Will** you join in that historic effort?”*

*“All this **will** not be finished in the first one hundred days (NA, URL).”*

Ми прослідковуємо лібералістичні погляди Джона Кеннеді і в тому, що на відміну від Фіделя Кастро, він говорить не за народ, а до народу.

Проаналізувавши промови відомих політичних діячів, ми побачили і зробили висновки, що найбільшою популярністю користуються модальні дієслова “*must*”, “*can*” та “*should*”. Б. Клінтон часто вживає модальне дієслово “*must*”, адже воно позначає найвищу ступінь впевненості і повинність. Таким чином, він, показуючи свою впевненість, змушує народ дослухатися до його думок та ідей та боротися за свої права. Для промов Д. Трампа характерне використання модального дієслова “*need*”, за допомогою якого він передає певну потрібність у чомусь, але не змушує народ жити за його канонами.

Для дискурсу Б.Обами є характерне ненав’язливе й непомітне для більшості людей поширення авторитету та престижу того, що вони цінують і поважають, на те, що їм пропонує мовець; використання авторитету, схвалення чи несхвалення для того, щоб спонукати нас відкинути або не схвалити щось, що мовець хоче, щоб ми не сприйняли чи не схвалили. Цю тактику можна застосовувати для позитивної презентації себе й водночас для відмежування себе від опонентів. Оскільки мовлення Б. Обами як носія реляційного концептуального стилю є human oriented, то авторитетами, до яких він апелює, найчастіше виступають відомі особистості –

Авраам Лінкольн, Франклін Рузвельт, Мартін Лютер Кінг та інші [40]. Ця тактика є вкрай успішною, адже ототожнювання себе з більш успішними і відомими політичними діячами може підвищити симпатію виборців і асоціювати себе з важливими для виборців цінностями.

Успіх в комунікації також залежить від врахування цілей, адже вони є ключовим фактором, що визначає вибір модальних дієслів у політичному дискурсі. Політики, враховуючи контекст та цілі, ретельно підбирають модальні дієслова, щоб досягти максимального впливу на аудиторію. Переконавання, інформування, мобілізація, створення спільності, стимулювання дискусії, уникнення або ж навпаки створення конфліктної ситуації, забезпечення підтримки та надання впевненості – всі ці цілі впливають на вибір модальних дієслів. Наприклад, для переконання аудиторії у правильності своїх поглядів, політики часто використовують дієслова, що підкреслюють необхідність або обов'язковість дій, такі як “*must*”, “*have to*”, “*should*”. Це створює відчуття необхідності і терміновості дій. Тут варто підкреслити, що саме модальне дієслово “*must*” є найбільш вживаним політиками у своїх виступах, щоб апелювати почуттями морального обов'язку. Особливо, коли воно вживається із займенником “*we*”, ототожнюючи мовця з його слухачами, як робить Джо Байден у всіх своїх промовах:

*“I say this to Congress: we **must** stand up to Putin.”*

*“And it’s because of you that tonight we **can** proudly say the State of our Union is strong and getting stronger!”*

*“To remain the strongest economy in the world we **need** the best education system in the world.”*

*“We **can** do it together. But here’s what I will not do. (T, URL)”*

*“We **must** never forget, we, the people, are the true heirs of the American experiment that began more than two centuries ago.”*

*“But while the threat to American democracy is real, I want to say as clearly as we **can**, we are not powerless in the face of these threats.”*

“Ladies and gentlemen, we can’t be pro-insurrectionist and pro-American.”

“We have to defend it, protect it, stand up for it, each and every one of us.”

“We just need to remember who we are. (NYT, URL)”

“And when police officers or departments violate the public’s trust, we must hold them accountable.”

“To my Republican friends, if we could work together in the last Congress, there is no reason we can’t work together in this new Congress.”

“Why wouldn’t we want to do that?”

“We must uphold the rule of the law and restore trust in our institutions of democracy. And we must give hate and extremism in any form no safe harbor. (APN, URL)”

З іншого боку, при інформуванні, де основною метою є надання об'єктивної інформації, часто використовуються слова, що виражають можливість або ймовірність, такі як “can”, “could”, “may”, “might”. Це зумовлено прагненням уникати примусу або ж категоричних тверджень, що можуть бути сприйняті неоднозначно або навіть агресивно. Використання саме цих модальних дієслів дозволяє продемонструвати потенційні наслідки або дії, але без жорстких або остаточних висловлювань. Це важливо, оскільки офіційна комунікація вимагає делікатного підходу до передавання інформації, особливо у питаннях, що стосуються політики, державного управління або правових аспектів:

“Due to time constraints related to provisions of the New York State Constitution concerning the approval of the state budget by April 1, only a limited number of witnesses can be accommodated at any given hearing. (NYSS, URL)”

“All this and more we can do now and only now, at this extraordinary moment in our history.”

“Because in the end, Brexit was a fundamental decision by the British people that they wanted their laws made by people that they can elect and they can remove from office. (BBCN, URL)”

*“Stories of women miscarrying in a parking lot, developing sepsis, losing the ability to ever again have children, all because doctors are afraid they **may** go to jail for caring for their patients.”*

*“You **can** always trust me to put country above party and self. (NYT, URL)”*

*“And no government in the world – no Whitehall civil servant in the world – **could** conceivably have come up with Peppa.”*

*“And, though governments **can** sell, governments **can** spend tens if not hundreds of billions, we know that the market has hundreds of trillions.”*

*“Because I **can** tell you, as a former motoring correspondent, EVs **may** not burble like sucking doves and they **may** not have that arum arum araaaaaagh that you love. (G, URL)”*

В офіційних заявах використання модальних дієслів не є частим, як-от в інформаційному бюлетні, виданим Бюро з військово-політичних питань (всього лише 2 випадки вживання):

*“The Government of Ukraine estimates that 160,000 square kilometers of its land **may** be contaminated – this is roughly the size of the states of Virginia, Maryland, and Connecticut combined, or nearly twice the size of Austria.”*

*“They **may** also continue to kill and maim Ukrainian civilians for years to come. (BPMА, URL)”*

Офіційний стиль мовлення прагне до уникнення неоднозначностей, що може викликати використання модальних дієслів, оскільки вони часто передають імовірність або можливість, а не певність. Модальні дієслова, такі як “*may*”, “*might*”, “*can*”, мають функцію висловлення гіпотези, припущення або можливих сценаріїв. У офіційних заявах акцент робиться на фактах і чітких формулюваннях, тому такі дієслова використовуються рідко.

Або ж модальні дієслова можуть бути взагалі відсутніми, як у Дж.Блінкена у заяві для преси [41].

Задля уникнення конфліктних ситуацій за допомогою модальних дієслів, часто використовуються слова, що виражають умовність і можливість, як-от “*might*”, “*may*” та “*could*”.

*“It took a hundred years for us to even get to the point where we **could** start talking about and implementing a law to make sure everybody got health insurance.”*

*“Number two, that the marketplace offers new options with better coverage and tax credits that **might** help you bring down the cost.”*

*“Now, what folks **may** find is the insurance companies **may** still come back and say, we want to charge you 20 percent more than we did last year, or we're not going to cover prescription drugs now.”*

*“And it would be not only dangerous to us and our allies, but it would be destabilizing to the entire region and **could** trigger a nuclear arms race that would make life much more dangerous for all of us. (WP, URL)”*

Оскільки основною метою промови Барака Обами на прес-конференції щодо Закону про доступне медичне обслуговування полягала в тому, щоб визнати та взяти відповідальність за технічні проблеми з вебсайтом HealthCare.gov і запропонувати заходи для їх вирішення, він прагнув заспокоїти громадськість, що адміністрація працює над виправленням проблем і забезпеченням доступу до медичного страхування для всіх. Ми можемо побачити, що Обама використовує багато модальних слів, які виражають спроможність, дозвіл або невпевненість. Цікавим є і той факт, що жодного разу не було вжито модальне дієслово “*must*”.

Висновки до розділу 2

Модальні дієслова відіграють ключову роль у вираженні ставлення, переконань і перспектив у політичній комунікації. Вони не лише передають можливість, зобов'язання чи дозвіл, але й відображають позицію та інтенції мовця, формуючи загальний тон та вплив на дискурс.

Досліджуючи засоби вираження модальності в політичному дискурсі, ми з'ясували, що широкий спектр лінгвістичних інструментів не обмежується лише

модальними дієсловами. Способи дієслів, прислівники, прикметники, дієслівні фрази, вербальна і невербальна мови, а також неуніверсальні засоби вираження модальності, до яких входять конструкції з прямим порядком слів, односкладові конструкції і конструкції складних речень – все це робить значний внесок у передачу модальності в політичних текстах. Ці засоби збагачують комунікативні стратегії, які використовують політичні діячі, підвищуючи переконливість і риторичну ефективність їхніх повідомлень.

Крім того, заглиблення в контекстуальні особливості модальності в політичному дискурсі підкреслило динамічну взаємодію між мовним і соціально-політичним контекстами. Вік і стать аудиторії, політична ситуація в країні і світі, культурні чинники та історичне тло впливають на те, як використовуються мовцем та інтерпретуються слухачами модальності в політичній комунікації. Розуміння цих контекстуальних особливостей є важливими для усвідомлення повного впливу та переконливої сили модальних висловлювань у політичному дискурсі.

Ключовим аспектом використання модальних дієслів є їхня здатність створювати умови для емоційно збалансованої та обґрунтованої дискусії, де кожна сторона має можливість висловити свої погляди та долучитися до конструктивного обговорення. Такий підхід сприяє формуванню довіри або ж недовіри між учасниками комунікації та підтримує стабільність у політичному середовищі. Загалом, ми визначили що найчастіше вживаними політичними діячами модальними дієсловами є “*must*”, “*can*” та “*will*”, адже перше є найбільш експресивним, “*can*” вказує на певну спромогу населення, а дієслово “*will*” означає більш м’яке та невимогливе ставлення до публіки.

Також у цьому розділі було проведено аналіз використання модальних дієслів у політичному дискурсі англomовних текстів. Дослідження підтвердило важливу роль модальних дієслів у вираженні ставлення, переконань та зобов’язань у політичній комунікації. Вони не лише передають можливість, зобов’язання чи дозвіл, а й формують загальний тон політичного висловлювання, впливаючи на

його риторику та емоційне забарвлення. Аналіз включав розгляд різних засобів вираження модальності, таких як інтонаційні та лексичні засоби, прикметники, прислівники та граматичні конструкції. Значну увагу було приділено контекстуальним особливостям, які виявили, що використання модальних дієслів варіюється залежно від політичного та культурного контекстів.

РОЗДІЛ 3. ВІДТВОРЕННЯ МОДАЛЬНОСТЕЙ У ПЕРЕКЛАДІ ТЕКСТІВ ПОЛІТИЧНОГО ДИСКУРСУ

Під час виконання дослідження нами було проаналізовано значну кількість речень, відібраних з англомовних промов різних політичних діячів. У результаті цього аналізу нами було з'ясовано, що від час професійного перекладу з англійської мови на українську часто застосовуються різноманітні граматичні та лексичні трансформації. Вони розглядаються як методи перекладу і знаходять своє застосування в роботі з різними видами і типами текстів. Важливим буде зазначити, що використання перекладацьких трансформацій сприяє забезпеченню адекватного перекладу з мови оригіналу (англійська) на мову перекладу (українська). У цьому розділі буде наведено приклади трансформацій, які найчастіше використовуються під час перекладу мовних актів з модальними дієсловами що забезпечує точне передавання змісту та стилю оригіналу.

Переклад є видом діяльності людини, що спрямований на відтворення одиниць мови оригіналу в мову перекладу. У наш час поступово підвищується інтерес до перекладу як виду діяльності, оскільки перекладацька справа, яка стимулюється розвитком літератури, зростанням науки як системи знань, інтенсифікацією міжнародних контактів тощо, набуває в наш час неабиякого значення. Про це свідчить велика кількість праць, присвячених окремим питанням перекладу, а також їх актуальність: переклад вивчається багатьма науковими дисциплінами (мовознавством, літературознавством, мистецтвознавством, дипломатичною, військовою, інженерною, комп'ютерною справами, культурологією та ін.) [42].

3.1 Способи еквівалентного відтворення українською мовою модальності у перекладі текстів англійськомовного політичного дискурсу

І все ж визначальним, найголовнішим значенням, що його ховає в собі термін переклад, власне його визначенням було і залишається відтворення семантики й структури значеннєвої (змістової) одиниці мови-джерела (англ. source language) мовою перекладу чи мовою-реципієнтом (англ. target language) [43].

Французький гуманіст, поет і майстер перекладу Е. Доле вважав, що перекладач повинен дотримуватись таких основних принципів:

1) в ідеалі розуміти зміст тексту перекладу й наміри автора, праці якого перекладає;

2) досконало володіти обома мовами перекладу;

3) уникати дослівного перекладу;

4) застосовувати під час перекладу загальноновживані форми мовлення;

5) не лише правильно вибирати і розташовувати слова у реченні, але й передавати загальні враження, які передає зміст оригіналу [44].

Адекватним називається переклад, який забезпечує прагматичні завдання перекладацького акту на максимально можливому для досягнення цієї мети рівні еквівалентності, дотримуючись жанрово-стилістичних вимог до текстів цього типу і відповідаючи суспільно визнаній конвенційній нормі перекладу. У нежорсткому вживанні «адекватний переклад» – це «гарний» переклад, який виправдовує очікування й надії комунікантів та осіб, що оцінюють якість перекладу. Еквівалентним називається переклад, який відтворює зміст іншомовного оригіналу на одному з рівнів еквівалентності. Під змістом оригіналу розуміється вся інформація, що передається, включно з денотативним, конотативним значеннями та прагматичним потенціалом тексту. Будь-який адекватний переклад має бути еквівалентним, але не кожний еквівалентний переклад буде адекватним [44].

Для успішного здійснення адекватного перекладу перекладачі використовують трансформації, тобто значні або незначні зміни структурної форми мовної одиниці в процесі перекладу. Вони поділяються на три групи: граматичні трансформації, лексичні трансформації, які поділяються на формально-лексичні та

лексико-семантичні, та лексико-граматичні трансформації. В цій дипломній роботі ми використовуємо класифікацію Максимова С.Є. [45]

3.2 Типи граматичних трансформацій.

1. Нульова трансформація – це дослівне відтворення синтаксичних конструкцій. Вона є доцільною, коли структура і зміст тексту оригіналу можуть бути адекватно відтворені без змін, забезпечуючи природний і зрозумілий переклад у цільовій мові.

We can define America in one word: possibilities. – Ми можемо визначити Америку одним словом: можливості.

I will be a president for all Americans. – Я буду президентом для всіх американців.

Нульова трансформація у цих випадках доречна, оскільки оригінальний текст вже є зрозумілим і природним в обох мовах, а структура фрази не потребує адаптації.

2. Транспозиція – це процес, при якому частини мови змінюють свою послідовність при перекладі. Цей тип трансформації є дуже частим при перекладі з англійської мови на українську, адже англійська мова має фіксований порядок слів (підмет, присудок, доповнення), в той час як українська мова має вільний порядок слів завдяки використанню відмінків. Транспозиція є одним із найпоширених різновидів трансформацій та відіграє важливу роль у структуруванні речень і формуванні категорій тексту перекладу, а також розширює виражальні можливості мови перекладу, оскільки внаслідок транспозиції досить часто збагачується семантико-стилістична структура речення. Так, транспозиція передбачає зміну порядку лінгвістичних елементів: слів, зворотів, словосполучень та навіть речень [46].

*And we must reject a culture in which facts themselves **are manipulated** and even **manufactured**.* – І ми повинні відкинути культуру, в якій самими фактами маніпулюють і навіть фабрикують.

У цьому реченні зазнає змін граматична структура в мові оригіналу, де “*manipulated*” і “*manufactured*” є дієприкметниками. При перекладі замість дієприкметникового звороту, який є властивим англійській мові, використано дієслова в активній формі «маніпулюють» і «фабрикують», що є більш типовим для української мови.

*And, of course, we must say that there were some within the Conference who **were indiscreet**.* – І, звичайно, ми повинні сказати, що серед учасників конференції були й ті, хто поводився нескромно.

У цьому прикладі структура англійської фрази містить описовий зворот “*there were some within the Conference who were indiscreet*”, де замість прикметника “*indiscreet*” вжито дієслово «поводився нескромно».

*And when **police officers** or departments violate the **public’s trust** we must hold them accountable.* – І коли працівники поліції чи відомства зловживають довірою громадськості, ми повинні притягнути їх до відповідальності.

У цьому випадку зазнає змін словосполучення “*police officers*” і “*public’s trust*”, оскільки в оригіналі “*police officers*” є типовим терміном в англійській мові, але в українській мові використовується «працівники поліції» для більш точного і формального вираження тієї ж фрази, а “*public’s trust*” є стійким виразом в англійській мові, але для кращого сприйняття і відповідності граматичним та стилістичним нормам української мови використовують «довіра громадськості».

*And we **must give** hate and extremism in any form no safe harbor.* – І ми не повинні давати ненависті та екстремізму в будь-якій формі жодного притулку.

У цьому випадку в англійському реченні використовується конструкція з позитивною граматичною формою “*we must give*”, але конотація є негативною. Під

час перекладу для більш природного звучання і зрозумілості було застосовано негативну форму «ми не повинні давати».

3. Граматична заміна – це прийом перекладу, при якому елемент речення/висловлювання в тексті перекладу замінюється іншим елементом у тексті перекладу (іншою частиною мови, реченням, типом речення і т.д.).

Everywhere I go, I tell people, “You may not be a union member, but you better thank unions for that five-day work week.” – Куди б я не пішов, я завжди кажу людям: «Ви можете не бути членом профспілки, але вам краще подякувати профспілкам за п'ятиденний робочий тиждень».

У цьому випадку англійський вираз “*Everywhere I go*” перетворено на відповідну, але більш типову для української мови конструкцію «Куди б я не пішов» для зображення умовної форм.

*Because I can tell you, as a former motoring correspondent, EVs may not **burble** like sucking doves and they may not have that **arum arum araaaaaagh** that you love.* – Тому що я можу сказати вам, як колишній автомобільний кореспондент, що електромобілі можуть не воркотіти, як голуби, і у них може не бути того гуркотіння двигуна яке ви любите.

У цьому випадку змін зазнає звуконаслідування “*burble*” і “*arum arum araaaaaagh*”, які під час перекладу замінюються на описові фрази, які ілюструють відсутність таких звуків у електромобілях.

*And where **we are met with** cynicism, and doubt, and those who tell us that we can't, we will respond with that timeless creed that sums up the spirit of a people: Yes, we can.* – І там, де нас зустрінуть цинізм, сумніви і ті, хто скаже, що ми не можемо, ми відповімо тим вічним кредо, яке підсумовує дух народу: Так, ми зможемо.

У цьому випадку в англійському реченні використовується пасивна конструкція “*we are met with*”, що під час перекладу перетворюється на «нас зустрінуть», що є більш природним для української мови.

It took a hundred years for us to even get to the point where we could start talking about and implementing a law to make sure everybody got health insurance. – Нам знадобилося сто років, щоб дійти до того, щоб почати обговорювати і впроваджувати закон, який би забезпечив усім медичне страхування.

У цьому випадку речення перекладено за допомогою граматичної заміни — конструкція “*It took a hundred years for us*” була замінена на «Нам знадобилося сто років», що є більш природним варіантом для української мови.

That’s a tall order this year, with the COVID-19 outbreak on a path to killing 200,000 people and destroying millions of jobs and small businesses. – Цьогоріч це надскладне завдання, адже спалах Ковід-19 може вбити 200 000 людей і знищити мільйони робочих місць та малих підприємств.

У наведеному прикладі змін зазнає англійська фраза “*on a path to*”, яка перетворюється на українське «може», де змінюється форма дієслова.

We must make the hard choices to reduce the cost of health care and the size of our deficit. – Ми повинні зробити важкий вибір, щоб зменшити витрати на охорону здоров'я та обсяг нашого дефіциту.

В цьому випадку – “*choices*”, яке в оригіналі було використане в множині перекладено як «вибір», що відповідає українським нормам узгодження в однині.

4. Додавання слова або слів при перекладі. Використовується для компенсації семантичних або граматичних втрат і часто супроводжує транспозицію та граматичну заміну. У своїй науковій праці Івашкова дає наступне визначення явищу додавання в перекладацькій практиці: додавання – це відновлення інформації, яка міститься в реченні, але фактично є в ньому відсутньою [47].

Well, instead of a Trump tax hike, we will pass a middle-class tax cut that will benefit more than 100 million Americans. – Що ж, замість запропонованого Трампом підвищення податків, ми ухвалимо зниження податків для середнього класу, яке принесе користь понад 100 мільйонам американців.

У цьому прикладі під час перекладу додане слово «запропонованого», яке в мові оригіналу відсутнє, але допомагає уточнити контекст і усуває можливу двозначність.

Because if I have one insight into human beings it is that genius and talent and enthusiasm and imagination are evenly distributed throughout the population. – Тому що якщо я маю якесь уявлення про людей, то воно полягає в тому, що геній, талант, ентузіазм та уява рівномірно розподілені по всьому населенню.

Під час перекладу ми додали прикметник «всьому» для того, щоб надати більшої чіткості та природності висловлюванню в українській мові, оскільки в англійському варіанті “*throughout the population*” вже міститься ідея повного охоплення. Також ми переклали “*it is*” як «воно полягало в», щоб зробити речення прийнятним для читання.

I will work as hard for those who didn't vote for me — as those who did. – Я буду працювати для тих, хто не голосував за мене, так само наполегливо, як і для тих, хто голосував.

У перекладі додається підрядна частина «як і для тих», яка забезпечує більшу зрозумілість в українському еквіваленті.

5. Вилучення слова або словосполучень при перекладі. Це трансформація, протилежна додаванню, яка спрямована на уникнення надлишкової інформації. За Карабаном, вилучення – виправдане з точки зору адекватності перекладу, в першу чергу норм мови перекладу, усунення в тексті перекладу тих плеонастичних або тавтологічних лексичних елементів, які за нормами мови перекладу є частинами імпліцитного змісту тексту [48].

*That's why we will create what I call an opportunity economy, an **opportunity** economy where everyone has the chance to compete and a **chance** to succeed.* – Саме тому ми створимо те, що я називаю економікою можливостей - економіку, де кожен має шанс позмагатися і досягти успіху.

В мові оригіналу словосполучення “*an opportunity economy*” вживається двічі, тоді як під час перекладу «економіка можливостей» вживається лише раз. Також використання слова “*chance*” вдруге було вилучено для уникнення тавтології в українській мові, де таке повторення є не природним.

*Because if I have one insight into human beings it is that genius **and** talent **and** enthusiasm **and** imagination are evenly distributed throughout the population.* – Тому що якщо я маю якусь уявлення про людей, то воно полягає в тому, що геній, талант, ентузіазм та уява рівномірно розподілені по всьому населенню.

У цьому випадку сполучники “*and*” було пропущено для уникнення перевантаженості речення і збереження природного ритму української фрази, де перелік можна передати без використання додаткових сполучників.

*We should make the promise of the country real for everybody — no matter **their** race, **their** ethnicity, **their** faith, **their** identity, or **their** disability.* – Ми повинні втілити в життя обіцянку країни для кожного — незалежно від раси, етнічного походження, віросповідання, ідентичності чи інвалідності.

Займенники “*their*” було вилучено під час перекладу для уникнення надмірного повторення і для стислості висловлювання.

*And no government in the world – no Whitehall civil servant **in the world** – could conceivably have come up with Peppa.* – І жоден уряд у світі, жоден державний службовець у Білому домі не зміг би придумати Пепу.

У цьому випадку повторення фрази “*in the world*” було вилучено, оскільки в українській мові таке повторення вважається надмірним і може зробити речення важким для сприйняття. Українська мова не потребує додаткового наголошення в цій ситуації, оскільки контекст вже є зрозумілим.

3.3 Формальні лексичні трансформації:

1. Практична транскрипція - це відтворення фонем лексичної одиниці мови оригіналу графемами (літерами) мови перекладу. Практична транскрипція часто

застосовується в перекладі власних назв, географічних назв або термінів, які не мають прямих еквівалентів у мові перекладу. Вона не завжди передає всі фонетичні нюанси оригіналу, але дає змогу зберегти зрозумілу вимову для носіїв мови перекладу.

*And no government in the world – no Whitehall civil servant in the world – could conceivably have come up with **Peppa**.* – І жоден уряд у світі, жоден державний службовець у Білому домі не зміг би придумати Пепу.

У цьому випадку “*Peppa*” під час перекладу відтворено як «Пепу». Тут практична транскрипція відбувається за допомоги відтворення фонем англійського слова “*Peppa*” у вигляді, який легко зрозуміти носіям української мови. Фонема “P” (подвійна “p”) передається українською літерою «п», тим самим зберігаючи максимально точний звуковий образ.

COVID hit us much harder than it had to. – Ковід вдарив по нас набагато сильніше, ніж мав би.

У цьому випадку фонем англійського слова “*COVID*” відображаються в мові перекладу графемами української мови таким чином, щоб зберегти природне звучання та легкість сприйняття.

2. Транскрипція - це відтворення букв лексичної одиниці мови оригіналу графемами мови перекладу.

*I will be an American **president**.* – Я стану президентом Америки.

У цьому випадку “*president*” в мові оригіналу транскрибується як «президент» під час відтворення в мові перекладу. Використання саме цієї перекладацької трансформації має місце і тому, що слово «президент» є загальноживаним і не має аналогів в українській мові.

*And of course we must say that there were some within the **Conference** who were indiscreet.* – І звичайно, ми повинні сказати, що серед учасників конференції були й ті, хто поведився нескромно.

В цьому випадку відбувається не лише транскрипція, а й перетворення терміна на відповідний український аналог, який став вже звичним для української мови.

*I will always remember that big Mayflower truck, packed with all our belongings, ready to go — to **Illinois**, to **Wisconsin**, and wherever our parents' jobs took us.* – Я назавжди запам'ятаю ту велику вантажівку «Мейфлауер», набиту всіма нашими речами і готову до поїздки: в Іллінойс, Вісконсін і всюди, куди б нас не завела робота наших батьків.

У цьому реченні зазнають змін власні назви міст “*Illinois*” і “*Wisconsin*”, які під час перекладу були транскрибовані з урахуванням фонетичних особливостей української мови. Українські відповідники «Іллінойс» і «Вісконсін» були відтворені за допомогою звуків оригінальної мови за допомогою графем мови перекладу.

*I say this to **Congress**: we must stand up to Putin.* – Я кажу це Конгресу: ми повинні протистояти Путіну.

В цьому випадку “*Congress*” відтворюється як «Конгрес». Це також є адаптацією терміна, який використовує графемі української мови для відтворення букв лексичної одиниці мови оригіналу, наприклад “Congress” – «Конгрес».

3. Транслітерація – транскодування графічної форми одиниці оригіналу.

*Due to time constraints related to provisions of the **New York State Constitution** concerning the approval of the state budget by April 1, only a limited number of witnesses can be accommodated at any given hearing.* – Через часові обмеження, пов'язані з положеннями Конституції штату Нью-Йорк щодо затвердження бюджету штату до 1 квітня, на кожному слуханні може бути присутня лише обмежена кількість свідків.

*I will always remember that big **Mayflower** truck, packed with all our belongings, ready to go — to **Illinois**, to **Wisconsin**, and wherever our parents' jobs took us.* – Я назавжди запам'ятаю ту велику вантажівку «Мейфлауер», набиту всіма нашими

речами і готову до поїздки: в Іллінойс, Вісконсін і всюди, куди б нас не завела робота наших батьків.

Це речення є прикладом транслітерації. “*Mayflower*” було транслітеровано як «Мейфлауер», зберігаючи фонетичну і графічну подібності.

В цьому випадку назва “*New York*” передається в українській мові як «Нью-Йорк», зберігаючи максимальну схожість у звучанні, що відображає вимову оригінального англійського слова. Також, важливі компоненти слова залишаються незмінними, зокрема велика літера на початку кожного слова та збереження основних звукових елементів.

Come up here, Lindsey. Come up here, Lindsey. Come here. – Підходь сюди, Ліндсі. Нумо, Ліндсі. Іди сюди.

У цьому випадку відбувається транскодування імені “*Lyndsey*” з англійської мови на українську – «Ліндсі», зберігаючи фонетичну і графічну подібності.

4. Калькування, також іноді називають послівним перекладом, оскільки воно означає відтворення компонентів мовної одиниці за допомогою відповідних елементів мови перекладу.

And, we must meet this moment as the United States of America. – І ми повинні зустріти цей момент як Сполучені Штати Америки.

У цьому випадку словосполучення “*United States of America*” під час перекладу відтворено як «Сполучені Штати Америки». Тут калькування відбувається за рахунок того, що кожен елемент англійського виразу ” перекладений словом-відповідником в українській мові.

My fellow citizens of the world: ask not what America will do for you, but what together we can do for the freedom of man. – Мої любі громадяни світу: запитуйте не про те, що Америка зробить для вас, а про те, що ми разом можемо зробити для свободи людини.

У цьому випадку словосполучення “*citizens of the world*” відтворено за допомогою калькування – було збережено оригінальну сутність і легко розпізнаються читачами, які знайомі з обома мовами.

3.4 Лексико-семантичні трансформації.

1. Конкретизація вживається тоді, коли щось у мові перекладу зазвичай виражається поняттями з більш вузьким значенням.

*The American **people** can no more meet the demands of today’s world by acting alone.* – Американський народ більше не може відповідати вимогам сучасного світу діючи поодиноці.

У наведеному прикладі слово “*people*” конкретизовано як «народ» замість можливого більш загального перекладу, наприклад, «люди» або ж «американці».

And that’s what our administration will be all about. – В цьому і полягатиме робота нашої адміністрації.

У наведеному прикладі зазнає змін словосполучення “*what our administration will be all about*”. Під час перекладу змінюється загальний вираз “*will be all about*” на більш конкретне «в цьому і полягатиме робота», що робить його конкретним і зрозумілішим для української аудиторії.

*And now a rise of political extremism, **white supremacy**, **domestic terrorism** that we must confront and we will defeat.* – Зростання політичного екстремізму, вищості білої раси, внутрішнього тероризму, якому ми повинні протистояти, і яке ми переможемо.

У наведеному прикладі словосполучення “*white supremacy*” та “*domestic terrorism*” мають загальні значення, які зазнають змін і конкретизуються під час перекладу як «вищості білої раси» і «».

*We can define America in one word: **possibilities**.* – Ми можемо визначити Америку одним словом: можливості.

У наведеному прикладі зазнає змін слово “*possibilities*”, яке має ширше значення. У контексті ж воно сприймається конкретніше як «можливості», яке має більш позитивну конотацію, що є конкретизацією на основі загального значення.

*For only when our **arms** are sufficient beyond doubt can we be certain beyond doubt that they will never be employed.* – Бо тільки тоді коли у нас буде достатньо зброї ми зможемо бути абсолютно впевненими що вона ніколи не буде застосована.

У цьому реченні слово “*arms*” замінено на конкретніше «зброя», що надає більшої чіткості і зрозумілості для українського читача. В оригіналі “*arms*” є загальним і може позначати будь-яку форму озброєння або засоби захисту. Під час перекладу було замінено на більш конкретний термін «зброя», що краще відображає зміст у даному контексті.

*Now, **what folks may find** is the insurance companies may still come back and say, we want to charge you 20 percent more than we did last year, or we're not going to cover prescription drugs now.* – Люди можуть зіткнутися з тим, що страхові компанії можуть сказати: «Ми хочемо на 20 відсотків більше, ніж минулого року, або ми не будемо покривати витрати на рецептурні препарати».

У наведеному реченні змін зазнає словосполучення “*what folks may find*”, яке перекладено як «люди можуть зіткнутися з тим», що конкретизує ситуацію і адаптує структуру для українського читача.

*And, of course, we must say that there were some within the **Conference** who were indiscreet.* – І, звичайно, ми повинні сказати, що серед учасників конференції були й ті, хто поведився нескромно.

У цьому реченні було конкретизовано слово “*Conference*” шляхом додавання іменника «учасників» для розкриття змісту, адаптуючи його до граматичних норм української мови.

*These facts are known, above all, to those who have to suffer **these lies**, this reporting, which while serving the worst imperialist causes, is the only information available, to whole nations on this continent.* – Ці факти відомі, перш за все, тим, хто

змушений терпіти цю відверту брехню, ці репортажі, які, слугуючи найгіршим імперіалістичним цілям, є єдиною доступною інформацією, для цілих народів на цьому континенті.

У цьому випадку змін зазнає словосполучення “*these lies*”, яке конкретизується шляхом додавання слова «відверту», щоб точніше передати негативну конотацію слова “*lies*” в мові оригіналу.

2. Узагальнення використовується тоді, коли щось у мові перекладу зазвичай виражається поняттями з ширшим значенням.

*Before, at least there might have been the threat that there would be **consequence and accountability**.* – Раніше, принаймні, існувала загроза того, що за дії доведеться нести відповідальність.

У наведеному реченні під час перекладу словосполучення “*consequence and accountability*” узагальнюється одним словом «відповідальність».

*Divided there is little we can do – for we dare not meet a powerful challenge **at odds and split asunder**.* – Розділені, ми мало що можемо зробити – адже у розбраті ми не наважимося відповісти на потужний виклик.

У цьому прикладі відбувається перехід від більш конкретного виразу “*at odds and split asunder*” до узагальненого «у розбраті». Вираз у мові оригіналу передає більш деталізовану картину конфлікту, де “*at odds*” означає перебувати у суперечці, а “*split asunder*” – бути розділеними буквально «на шматки». Під час перекладу ці поняття узагальнюються до одного слова «розбрат», який охоплює обидва стани.

*Because if I have one insight into **human beings**, it is that genius, talent, enthusiasm, and imagination are evenly distributed throughout the population.* – Тому що якщо я маю якесь уявлення про людей, то воно полягає в тому, що геній, талант, ентузіазм та уява рівномірно розподілені по всьому населенню.

У наведеному прикладі словосполучення “*human beings*” відтворено як «людей», що має ширше значення, ніж у мові оригіналу.

3. Модуляція означає використання словосполучення, яке відрізняється в мові оригіналу та мові перекладу для передачі тієї самої ідеї.

To remain the strongest economy in the world we need the best education system in the world. – Щоб зберегти статус найсильнішої економіки у світі, нам потрібна найкраща система освіти у світі.

Це речення є прикладом модуляції, де в оригіналі акцент робиться на збереженні статусу найсильнішої економіки через необхідність найкращої системи освіти, тоді як під час перекладу акцент зміщено на ціль «щоб зберегти статус найсильнішої економіки». Це змінює ракурс висловлювання, але зберігає основну ідею.

*To stand against global politics of fear and coercion; to defend the sovereign rights of smaller nations as equal to those of larger ones; to embrace basic principles like **freedom of navigation**, respect for international law, and arms control—no matter what else we may disagree on, that is the common ground upon which we must stand.* – Протистояти глобальній політиці страху і примусу; захищати суверенні права малих націй нарівні з правами великих; дотримуватися базових принципів, таких як свобода судноплавства, повага до міжнародного права і контроль над озброєннями - незалежно від того, в чому ще ми можемо не погоджуватися, це та спільна основа, якої ми повинні дотримуватися.

У поданому реченні зазнає змін словосполучення “*freedom of navigation*”, яке відтворено як «свобода судноплавства», що не є дослівним перекладом, але прикладом модуляції, та є усталеними термінами в українській політичній і правовій лексиці.

We must uphold the rule of the law and restore trust in our institutions of democracy. – Ми повинні підтримувати верховенство права і відновити довіру до наших демократичних інститутів.

У цьому реченні змін фрази “*uphold the rule of the law*”, яка перетворюється на «підтримувати верховенство права», що зберігає сенс, але не є дослівним перекладом.

And no government in the world – no Whitehall civil servant in the world – could conceivably have come up with Peppa. – І жоден уряд у світі, жоден державний службовець у Вайтголлі не зміг би придумати Пепу.

У цьому реченні зазнає змін словосполучення “*Whitehall civil servant*”, яке перекладено як «державний службовець у Вайтголлі», щоб зберегти контекст специфічного урядового району, який може бути незрозумілим для українського читача.

3.5 Лексико-граматичні трансформації.

1. Антонімічний переклад - заміна в перекладі стверджувальної конструкції заперечною або заперечної конструкції – стверджувальною.

Disagreement must not lead to disunion. – Незгода повинна завжди закінчуватися єдністю.

У наведеному прикладі словосполучення “*must not lead to disunion*” перекладено як «повинна завжди закінчуватися єдністю» за допомогою антонімічного перекладу: заперечне “*must not*” перетворюється на повинна, *disunion* – єдністю.

We must give hate and extremism in any form no safe harbor. – І ми не повинні давати ненависті та екстремізму в будь-якій формі жодного притулку.

У наведеному прикладі стверджувальна форма “*we must give*” змінена на заперечну «ми не повинні давати».

2. Описовий переклад (експлікація) - пояснення значення іншомовної одиниці, зокрема, неологізмів, культурно забарвленої лексики тощо. У політичних текстах ця трансформація зустрічається нечасто, адже вони не включають

неологізми чи культурно забарвлену лексику, що потребує експлікації або пояснень через описовий переклад.

That's a tall order this year, with the COVID-19 outbreak on a path to killing 200,000 people and destroying millions of jobs and small businesses. — Цьогоріч це надскладне завдання, адже спалах Ковід-19 може вбити 200 000 людей і знищити мільйони робочих місць та малих підприємств.

У наведеному прикладі “*a tall order*” є ідіомою в англійській мові, яка означає складне чи важке завдання. Переклад на українську мову як «надскладне завдання» є прикладом експлікації, оскільки передає значення ідіоми через описове пояснення, а не дослівний переклад або відповідну ідіому.

3. Компенсація – заміна елемента оригіналу подібним або будь-яким іншим елементом, що компенсує втрату інформації і здатний справити аналогічний вплив на читача.

How the hell can it be tied? – Як, в біса, вона може закінчитися нічиєю?

У цьому реченні зазнає змін фраза “*How the hell*”, де слово “*hell*” додає емоційного забарвлення та підсилює вираз здивування чи обурення. Під час перекладу для збереження цієї емоційної інтенсивності використовується фраза «в біса», що передає схожі емоції.

We must end this uncivil war that pits red against blue, rural versus urban, conservative versus liberal. – Ми повинні припинити цю громадянську війну, яка протиставляє демократів республіканцям, село місту, консерваторів лібералам.

У наведеному прикладі компенсація відбувається у тому, що метафоричні кольори (*red against blue*) замінюються на конкретні політичні терміни (демократи і республіканці). Це зроблено для того, щоб непідготований читач одразу зрозумів, про які політичні сили йдеться, оскільки кольорові метафори можуть бути незрозумілі без додаткового контексту.

The Bill will place the victims' code into law, sending a clear signal about what victims can and should expect, and it will drive up standards by increasing transparency

and oversight of victims' services provided by the criminal justice agencies. – Законопроект зробить кодекс потерпілих законом, посилаючи чіткий сигнал про те, чого можуть і повинні очікувати потерпілі, а також підвищить стандарти, збільшивши прозорість і нагляд за послугами для потерпілих, що надаються органами кримінального правосуддя.

У цьому реченні зміни стосуються словосполучення “*drive up*”, яке перекладено як «підвищить» замість дослівного перекладу, наприклад «підштовхне» або «покращить», щоб краще передати зміст та зберегти формальний тон тексту.

Ladies and gentlemen, we can't be pro-insurrectionist and pro-American. – Пані та панове, ми не можемо одночасно бути прихильниками заколоту і патріотами Америки.

Це речення є прикладом компенсації, оскільки прямий переклад терміна “*pro-insurrectionist*” (дослівно «прибічники повстанців») може бути недостатньо зрозумілим. Тому в перекладі використано термін «прихильники заколоту», який краще відображає значення в контексті. Аналогічно, термін “*pro-American*” перекладено як «патріотами Америки», що зберігає основний сенс і додає відповідну ідеологічну навантаженість.

Висновки до розділу 3

У цьому розділі було проведено детальний аналіз перекладацьких трансформацій, що застосовуються для відтворення модальності в англomовному політичному дискурсі. Важливість цієї теми зумовлена тим, що модальність є ключовим елементом у формуванні політичних висловлювань, що впливають на сприйняття та переконання аудиторії. Модальні дієслова передають ставлення мовця до дій, можливостей та зобов'язань, що в свою чергу визначає риторику політичної комунікації. Таким чином, забезпечення адекватного відтворення

модальності в перекладі має величезне значення для збереження змісту оригіналу та передачі його емоційного і соціального контексту.

Дослідження показало, що переклад модальності є складним завданням, яке вимагає від перекладача не лише знання обох мов, але й глибокого розуміння історичних та соціокультурних особливостей. Було виявлено, що в англійській мові модальні дієслова часто використовуються для пом'якшення тверджень або формулювання припущень, у той час як в українській мові ці конструкції можуть звучати більш категорично. Ця різниця в стилі спілкування вимагає від перекладача вибору відповідних лексичних і граматичних засобів для збереження необхідного відтінку значення.

Одним із основних аспектів, який було розглянуто, є роль епістемічної та деонтичної модальності. Епістемічна модальність стосується ступеня впевненості або ймовірності, з якою мовець висловлює свою думку, тоді як деонтична модальність пов'язана з необхідністю чи зобов'язанням діяти. Ці дві категорії модальності можуть мати різні перекладацькі еквіваленти в українській мові, що ставить перед перекладачами завдання збереження семантичного навантаження оригіналу. Наприклад, модальне дієслово *must* в англійській мові може передавати як обов'язок, так і сильну рекомендацію, в той час як в українській його відповідник може бути більш жорстким або менш категоричним, в залежності від контексту. Перекладачі повинні бути уважними до цих нюансів, адже неправильне тлумачення модальності може призвести до спотворення змісту повідомлення і втрати риторичного впливу.

Дослідження також виявило, що перекладачі використовують різні техніки для адаптації модальності. Це можуть бути зміни в структурі речення, адаптація лексики або навіть повна заміна модальних дієслів на інші, які краще відображають зміст в українському контексті. Така адаптація є необхідною для того, щоб зберегти риторіку та емоційне забарвлення оригіналу, що особливо важливо в політичному дискурсі, де кожне слово може мати вагоме значення.

Крім того, важливо враховувати соціокультурний контекст, в якому відбувається комунікація. Перекладачі повинні розуміти ці фактори і не просто передавати зміст оригіналу, а й адаптувати його до культурних особливостей цільової аудиторії. Це передбачає не тільки точний переклад слів, але й ретельне врахування того, як повідомлення буде сприйняте в іншій культурній спільноті. Крім того, важливо, щоб перекладачі зважали на потенційні бар'єри, які можуть виникнути через відмінності у культурних підходах до спілкування.

Таким чином, висновки третього розділу підкреслюють, що процес перекладу модальності в політичному дискурсі є складним і багатогранним. Перекладачі повинні володіти як лінгвістичними, так і культурними знаннями, щоб забезпечити адекватність і ефективність передачі змісту оригіналу. Це ставить перед ними завдання бути гнучкими у своїх підходах і здатними до творчого вирішення мовних викликів, що виникають під час роботи з політичними текстами.

ВИСНОВКИ

У цій дипломній роботі було досліджено модальність у політичному дискурсі, зосереджено увагу на її вираженні та перекладі з англійської на українську мову. Метою дослідження стало з'ясування ролі модальності в політичних висловлюваннях, виявлення труднощів, що виникають під час перекладу модальних структур, а також аналіз впливу цих елементів на сприйняття політичних повідомлень.

Дослідження підтвердило, що модальність є важливим інструментом у формуванні риторики політичних висловлювань. Модальні дієслова, такі як *must*, *should*, *may*, виконують ключову функцію у вираженні зобов'язань, можливостей та рекомендацій. Вони впливають на сприйняття політичних меседжів, формуючи емоційний відтінок і створюючи відчуття терміновості або наголошуючи на важливості певних дій. Політичні діячі часто використовують ці модальні дієслова для формулювання закликів до дій, що підкреслює їхню рішучість та здатність впливати на ситуацію.

Під час написання роботи було виявлено, що труднощі, з якими стикаються перекладачі, пов'язані з контекстуальною природою модальності. Багато модальних дієслів в англійській мові можуть мати різні значення в залежності від контексту і ситуації, що ускладнює їх переклад. Це вимагає від перекладачів глибокого розуміння історичного і соціокультурного впливу оригіналу. Наприклад, модальне дієслово *might* може передавати невпевненість, тоді як його відповідник в українській мові може бути більш категоричним. Таким чином, перекладачі повинні уважно підходити до вибору лексичних і граматичних засобів.

Особливу увагу було приділено епістемічній та деонтичній модальності. Епістемічна модальність стосується впевненості в інформації, в той час як деонтична пов'язана з обов'язками або можливістю дій. Це підкреслює необхідність обережного підходу до вибору лексичних і граматичних засобів при перекладі, щоб зберегти семантичне навантаження оригіналу.

На основі отриманих результатів були сформульовані рекомендації для перекладачів щодо адекватного відтворення модальності в політичних текстах. Важливо чітко усвідомлювати контекст, у якому вживаються модальні дієслова, а також враховувати соціокультурні аспекти, які можуть вплинути на сприйняття модальності в цільовій мові. Наприклад, у західних культурах та демократичних країнах прямі накази можуть сприйматися як агресивні, в той час як в інших культурах така риторика може бути нормою.

Результати дослідження можуть бути корисними для підвищення рівня підготовки перекладачів у сфері політичного дискурсу. Спеціалізовані курси, що охоплюють нюанси перекладу модальності, можуть суттєво поліпшити якість роботи перекладачів. Практичні заняття допоможуть розвивати чутливість до мовних і культурних відмінностей, що забезпечить більшу адекватність перекладу.

Перспективи подальших досліджень можуть включати вивчення модальності в інших жанрах дискурсу, таких як журналістика або соціальні медіа, а також аналіз змін у використанні модальності в умовах політичних криз. Це дозволить глибше зрозуміти, як політичні комунікації адаптуються до змін у суспільстві та які мовні засоби використовуються для мобілізації громадської думки.

Таким чином, результати цього дослідження підкреслюють важливість модальності в політичному дискурсі та її значення для ефективної комунікації. Модальність не лише формує зміст політичних висловлювань, але й має вирішальне значення у формуванні громадської думки. Це свідчить про потребу у подальшому вивченні даного аспекту мовлення, що дозволить покращити якість перекладу та сприяти більш глибокому розумінню політичної комунікації в цілому. Дослідження показало, що модальність є не лише лексичним, але й риторичним інструментом, здатним змінювати ставлення і поведінку аудиторії. Вона слугує каналом для політичних діячів, щоб формувати наративи, закликати до дій та формувати громадську думку.

Можна сказати, що модальність відіграє важливу роль у розумінні політичного дискурсу та у процесі перекладу таких текстів. Вона не тільки допомагає політичним діячам формулювати свої заклики та впливати на аудиторію, але й є важливим інструментом для перекладачів, які повинні зберігати риторичні та емоційні відтінки оригіналу. Крім того, варто зазначити, що в умовах глобалізації та активного обміну інформацією між країнами роль перекладу політичних повідомлень стає ще більш значущою. Це вимагає від перекладача не лише досконалого знання мови оригіналу і мови перекладу, але й розуміння політичних реалій і особливостей риторики різних культур. Вивчення модальності в політичному дискурсі є важливим кроком до вдосконалення комунікації між народами, адже політичні рішення часто формуються через мовні засоби, потребують точного та адекватного відтворення в мові перекладу. Подальші дослідження в цій галузі можуть допомогти глибше зрозуміти, як мова використовується в політичних комунікаціях, і покращити методи перекладу, що зробить політичні повідомлення зрозумілішими для широкої аудиторії.

RÉSUMÉ

The master's thesis titled “English-speaking modality in the political domain and its fixation in Ukrainian texts: approbation of the contest approach” investigates how modality in English political texts is conveyed and transformed in Ukrainian translations. The research aims to explore and systematize the use of modal verbs and constructions in English political discourse, focusing on their adaptation and adequate translation into Ukrainian. The work is structured into three main chapters: the first chapter discusses theoretical aspects of modality in linguistics and translation studies, including strategies for reproducing modality; the second chapter analyzes English political texts, examining the usage and features of modal verbs and contextual nuances in the discourse; the third chapter focuses on the translation of political texts, emphasizing how modality is conveyed in Ukrainian using translation transformations and equivalent methods.

The research uses various methods, including descriptive analysis and comparative analysis, to achieve objectivity and scientific accuracy. The novelty of this research lies in its comprehensive approach to the translation of modality within political discourse. By employing the contest approach, the author demonstrates how multiple translations of the same text can lead to different interpretations, highlighting the significance of context, historical and sociocultural background, and translator's individual choices in the translation of modality. This approach not only enhances the understanding of modality in political texts but also offers valuable insights for improving translation practices.

The object of the study is the modality in English political texts, which includes modal verbs and constructions used to express necessity, possibility, obligation, and probability. Political discourse is known for its high level of expressiveness, and modality plays a significant role in shaping political rhetoric. The subject of the study is how these modal elements are fixed in Ukrainian translations, particularly the strategies used by translators to preserve the semantic and pragmatic meaning of modality in the target language.

The practical implications of the study are broad. The findings can be applied in translation education, particularly in courses focused on specialized translation, political translation, and theoretical grammar. Moreover, the research provides useful recommendations for practicing translators, especially those working with politically charged texts where the accurate conveyance of modality is essential. The thesis emphasizes the importance of being considerate of the political and cultural nuances embedded in the source text while maintaining the linguistic integrity of the translation.

In conclusion, this master's thesis makes a significant contribution to translation studies by providing a detailed analysis of how modality in English political texts can be effectively translated into Ukrainian. It combines theoretical insights with practical applications, offering a useful guide for both scholars and practitioners in the field of translation. The contest approach used in this study provides a fresh perspective on the challenges and opportunities of translating modality, making this research a valuable addition to the field.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Шепетяк, О. (2015). *Логіка*. Київ: Фенікс.
2. Карамішева, Н. (2011). *Логіка*. Київ: Знання.
3. Баллі, Ш. (1932). *Загальне та французьке мовознавство*. ПЛ.
4. Вус, Н. Й. (2006). *Модальність та її трактування у працях дослідників*. Випуск 12. Одеса.
5. Воробйова, О. П. (2006). *Ідея резонансу в лінгвістичних дослідженнях*. У О. О. Тараненко (Ред.), *Мова. Людина. Світ: До 70-річчя професора М. Кочергана* (с. 1–12). Київ: Видав. центр КНЛУ.
6. Корунець, І. В. (2001). *Теорія і практика перекладу (аспектний переклад)*: Підручник. Вінниця: Нова книга.
7. Кочерган, М. П. (2002). *Вступ до мовознавства*. Київ: Академія.
8. Жигайло, Н., & Цимбалюк, М. (2023). *Психологічні особливості сучасних політичних процесів*. Вісник Львівського університету. Серія психологічні науки, (15), 27–34. Відновлено з <https://doi.org/10.30970/PS.2023.15.4>
9. Гончарук, О. В., & Дикан, О. В. (2022). *Функціональні типи модальності: Їх диференціація та реалізація в комунікативно-прагматичній організації висловлень*. Випуск 21, Том 1, УДК 811.161.2'367. Відновлено з <https://doi.org/10.32782/tps2663-4880/2022.21.1.4>
10. Правдівцева, Ю. С. (2014). *Розкриття функцій модальності під час перекладу англійського тексту*. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна», (45).
11. Варенко, Т. К. (2012). *Мовні засоби вираження модальності у жанрі фентезі (на матеріалі романів С. Мейер)*. Вісник ХНУ, (1022), Лінгвостилістика і лексикологія. Харків.
12. Слинько, І. І., Гуйванюк, Н. В., & Кобилянська, М. Ф. (1994). *Синтаксис сучасної української мови: проблемні питання*: навч. посібник. Київ: Вища школа.

13. Помазан, О. С., & Ковтун, О. В. (2016). *Засоби вираження модальності в сучасній англійській мові*. Вісник СНТ, 8(2), Вінниця.
14. Голоюх, Л. (2015). *Авторська модальність як наукова парадигма дослідження художнього тексту*. Лінгвостилістичні студії, (3), Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки.
15. Ніколаєва, Т. М. (2018). *Перекладацькі стратегії в англо-українському просторі*. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Соціальні комунікації, УДК 811.161.2:811.112.2.
16. Фізер, І. (1993). *Психолінгвістична теорія літератури Олександра Потебні. Метакритичне дослідження*. Київ: Видавничий дім "KM Academia".
17. Voicu, R. (2007). Modal verbs and politeness strategies in political discourse. MPRA Paper No. 45913, University of Bucharest, Faculty of Journalism and Communication Studies. Retrieved from <https://mpra.ub.uni-muenchen.de/45913/>
18. Лукіна, Л. В. (2021). Особливості проявів популізму в сучасному світі. У В. А. Гошовська (Ред.), *Практична політологія: тенденції і перспективи*. Київ: НАДУ.
19. Васік, Ю. А. (2005). *Ритмічна обумовленість комунікативної стратегії політичної промови*. Новітня філологія, (2), Миколаїв: МДГУ.
20. Діденко, М. О. (2001). *Політичний виступ як тип тексту (на матеріалі виступів німецьких політичних діячів кінця 20 століття)*: автореф. дис. канд. філол. наук. Одеса.
21. Кучик, Г. Б. (2016). *Структурно-семантичні та дискурсивні особливості англомовних текстів установчих документів міжнародних організацій* (Кандидатська дисертація). Львівський національний університет імені Івана Франка, Львів.
22. Кондратенко, Н. (2007). *Український політичний дискурс: текстуалізація реальності*: монографія. Одеса: Чорномор'я.

23. Серажим, К. С. (2021). *Сучасний український політичний дискурс: формування нового стилістичного канону* (дисертаційне дослідження). Відновлено з <http://journlib.univ.kiev.ua/index.php?act=article&article=1298>
24. Ткаченко, К. І. (2013). *Модальні дієслова як гарант комунікативної успішної політичної промови*. Сумський державний університет.
25. Тимофєєв, Р. (2021). *Психолінгвістичні механізми впливу та маніпуляції у французькому політичному дискурсі та засоби їхньої передачі українською мовою* (магістерська робота). Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського.
26. Гавриленкова, К. Г. (2017). *Англійські засоби вираження епістемічної модальності в українських перекладах*. Житомир: Житомирський державний університет ім. І. Франка.
27. Усенко, М. (2011). *Особливості перекладу політичного дискурсу*. У ТНТУ (Ред.), Матеріали IV Всеукраїнської студентської науково-технічної конференції (с. 45–48). Тернопіль.
28. Ткачук В.М. *Категорія суб'єктивної модальності*. Монографія. / Наук. ред., передмова док. філол. наук, проф. Загнітка А. П. – Тернопіль: Підручники й посібники, 2003.
29. Fowler, R. (1985). *Power*. In T. A. van Dijk (Ed.), *Handbook of Discourse Analysis* (Vol. 4, pp. 24–40). London: Academic Press, Inc.
30. Тхоровська, С. В. (2020). *До питання вираження модальності у творенні ідеологічного простору англomовної редакційної статті*. Львівський національний університет імені Івана Франка, УДК 811.111'42:070.1:316.642.3. Відновлено з <https://doi.org/10.32838/2663-6069/2020.1-2/41>
31. Palmer, F. (2003). *Modality in English: Theoretical, descriptive, and typological issues*. In R. Facchinetti, M. Krug, & F. Palmer (Eds.), *Modality in contemporary English* (pp. 1–17). Berlin/New York: Mouton de Gruyter.
32. Hall, E. T. (1959). *Silent language*. N.Y.: Doubleday & Co.

33. Голубенко, Н. І. (2021). *Модальні маркери невербального мовлення як комунікаційна стратегія: Перекладознавчий аспект*. Вчені записки ТНУ імені В. І. Вернадського. Серія: Філологія. Журналістика.
34. Lillian, D. L. (2008). Critical approaches to discourse analysis across disciplines. *CADAAD*, 2(1), 1–16. URL: <http://cadaad.org/ejournal>
35. Kavanagh, D. (1972). *Political Culture*. London: Macmillan.
36. Кушнір, Н. А. (2005). *Вербалізація чуттєвих інтенцій у українському діалозі чеської мови* (на матеріалі комунікативної ситуації «Освідчення в коханні») (Кандидатська дисертація). Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ.
37. Миколаєва, Ж. В. (2004). *Основи теорії комунікації: Навчальний посібник*. Улан Уде: ВСГТУ.
38. Різванли, Н. С. (2022). *Засоби вираження модальності в англomовному науковому дискурсі*. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, (56). Відновлено з <https://doi.org/10.32841/2409-1154.2022.56.28>
39. Каліщук, Д. М. (2017). *Концептуальні стилі англomовних політиків* (на матеріалі дискурсу президентів Дж. Буша мол., Б. Обама) (Автореферат кандидатської дисертації). Запорізький національний університет, Запоріжжя.
40. Blinken, A. J. (2024). *United States announces significant new military assistance for Ukraine* [Press statement]. U.S. Department of State.
41. Терехова, С. І. (2021). *Вступ до перекладознавства*. Київ: КНЛУ.
42. Корунець, І. В. (2017). *Вступ до перекладознавства*. Вінниця: Нова книга.
43. Яблочнікова, В. О. (2019). *Перекладацька адекватність та еквівалентність*. Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. Серія: Філологія, 38(1).
44. Ктитарова, Н. К., & Воронова, З. Ю. (н.д.). (2013). *Теорія перекладу: Вступ до перекладознавства. Загальна теорія перекладу. Лексико-граматичні проблеми*

перекладу. Навчальний посібник для спеціальності «Переклад». Дніпродзержинський державний технічний університет.

45. Козуб, Л., & Руденко, О. (2015). *Специфіка перекладу англійських і німецьких багатокomпонентних термінів з гідробіології та аквакультури українською мовою*. Наукові записки. Серія: Філологічні науки (мовознавство), (136). УДК 811.11:81'25.

Відновлено з <https://cusu.edu.ua/images/download-files/inmov/nz-136.pdf>

46. Івашкова, О., & Крилова, Т. (2012). *Синтаксичні трансформації на рівні речення в англо-українському перекладі роману С. Моема "Theatre"*. Відновлено з <https://bit.ly/3miDAJd>

47. Карабан В. І. (2003). *Теорія і практика перекладу з української мови на англійську*: навч. посіб. для ВНЗ. Вінниця: Нова Книга.

СПИСОК ДЖЕРЕЛ ІЛЮСТРАТИВНОГО МАТЕРІАЛУ

48. **TIME.** (2024). *Interviews With TIME*. URL: <https://time.com/6972022/donald-trump-transcript-2024-election/>
49. **National Public Radio.** (2008). *Victory Speech*. URL: <https://www.npr.org/2008/11/05/96624326/transcript-of-barack-obamas-victory-speech>
50. **New York Times.** (2020). *President-Elect Acceptance Speech*. URL: <https://www.nytimes.com/article/biden-speech-transcript.html>
51. **GOV.UK.** (2024). *Declining standards in young offender institutions*. URL: <https://www.gov.uk/government/news/declining-standards-in-young-offender-institutions>
52. **CNN.** (2024). *Trump, standing next to Zelensky, promises a good deal for 'both sides' of Ukraine-Russia war*. URL: <https://edition.cnn.com/2024/09/27/politics/trump-zelensky-meeting/index.html>
53. **BBC News** (2024). *Project 2025: The right-wing wish list for another Trump presidency*. URL: <https://www.bbc.com/news/articles/c977njnvq2do>
54. **Von der Leyen, U.** (2019). *A Union that strives for more: My agenda for Europe. Political guidelines for the next European Commission 2019-2024*. URL: https://commission.europa.eu/document/download/063d44e9-04ed-4033-acf9-639ecb187e87_en?filename=political-guidelines-next-commission_en.pdf
55. **AP News.** (2022). *Resignation speech*. URL: <https://apnews.com/article/boris-johnson-resignation-speech-transcript-9fbb694a6d08aef98e6d041ebf1e8a2>
56. **Rev.** (2024). *Victory Speech After Winning South Carolina*. URL: <https://www.rev.com/blog/transcripts/donald-trump-victory-speech-after-winning-south-carolina-gop-primary-transcript>
57. **CNN.** (2020). *DNC speech*. URL: <https://edition.cnn.com/2020/08/18/politics/bill-clinton-speech-transcript-dnc/index.html>
58. **Marxists Internet Archive.** (1967). *Speech to the OLAS Conference*. URL: <https://www.marxists.org/history/cuba/archive/castro/1967/08/10.htm>

59. **National Archives.** (1961). *Inaugural Address.* URL: <https://www.archives.gov/milestone-documents/president-john-f-kennedys-inaugural-address>
60. **TIME.** (2024). *State of the Union Address.* URL: <https://time.com/6898705/read-president-joe-bidens-2024-state-of-the-union-address-full-transcript/>
61. **New York Times.** (2022). *Speech in Philadelphia.* URL: <https://www.nytimes.com/2022/09/01/us/politics/biden-speech-transcript.html>
62. **AP News.** (2023). *State of the Union Address.* URL: <https://apnews.com/article/state-of-the-union-biden-speech-transcript-02e7d6fe81b11dbbb5088fdec8e15932>
63. **The New York State Senate.** (2024). *Legislature announces 2024 joint legislative budget hearing schedule. Budget Hearings, Finance Committee.* URL: <https://www.nysenate.gov/newsroom/press-releases/2024/liz-krueger/legislature-announces-2024-joint-legislative-budget>
64. **BBC News.** (2019). *First speech as Prime Minister.* URL: <https://www.bbc.com/news/uk-politics-49102495>
65. **New York Times.** (2024). *Kamala Harris's Democratic Convention Speech.* URL: <https://www.nytimes.com/2024/08/23/us/politics/kamala-harris-speech-transcript.html>
66. **The Guardian.** (2021). *Much-criticised speech to the CBI.* URL: <https://www.theguardian.com/politics/2021/nov/23/boris-johnsons-much-criticised-speech-to-the-cbi-in-full>
67. **Bureau of Political-Military Affairs.** (2024). *U.S. security cooperation with Ukraine [Fact sheet].* U.S. Department of State.
68. **Washington Post.** (2013). *Conference on the Affordable Care Act.* URL: https://www.washingtonpost.com/politics/transcript-president-obamas-nov-14-statement-on-health-care/2013/11/14/6233e352-4d48-11e3-ac54-aa84301ced81_story.html
69. **Presidential Speeches.** (1974). *Resignation speech* Historic Speeches. URL: <http://www.presidentialrhetoric.com/historicspeeches/nixon/resignation.html>

70. **US Embassy in Ukraine.** (2022). *Remarks by President Biden before the 77th session of the United Nations General Assembly.* U.S. Department of State.
71. **The New York Times.** (2022). *Full Transcript of Zelensky's Speech Before Congress.* URL: <https://www.nytimes.com/2022/12/21/us/politics/zelensky-speech-transcript.html>
72. **Міністерство закордонних справ України.** (2024). *Speech by President Volodymyr Zelenskyy at the Munich Security Conference.* URL: <https://mfa.gov.ua/en/news/vistup-prezidenta-volodimira-zelenskogo-na-myunhenskij-konferenciyi-z-pitan-bezpeki>
73. **CNN Politics.** (2022). *Zelensky's address to Congress, annotated.* URL: <https://edition.cnn.com/interactive/2022/03/politics/ukraine-zelensky-congress-speech-annotated/>
74. **CNN Politics.** (2022). *Zelensky's address to NATO leaders.* URL: <https://edition.cnn.com/2022/03/24/politics/zelensky-speech-nato-transcript/index.html>

ДОДАТКИ

№	English	Ukrainian
1	<i>The American people can no more meet the demands of today's world by acting alone. (NPR, URL)</i>	Американський народ більше не може відповідати вимогам сучасного світу, діючи поодинці. (переклад наш – А. П.)
2	<i>And where we are met with cynicism and doubt and those who tell us that we can't we will respond with that timeless creed that sums up the spirit of a people: Yes we can. (NPR, URL)</i>	І там, де нас зустрінуть цинізм, сумніви і ті, хто скаже, що ми не можемо, ми відповімо тим вічним кредо, яке підсумовує дух народу: Так, ми зможемо.
3	<i>We can define America in one word: possibilities. (NYT, URL)</i>	Ми можемо визначити Америку одним словом: можливості.
4	<i>And we can decide not to cooperate then we can decide to cooperate. (NYT, URL)</i>	І ми можемо вирішити не співпрацювати, а можемо вирішити співпрацювати.
5	<i>Make no mistake: Too many dreams have been deferred for too long. (NYT, URL)</i>	Не робіть помилок: Занадто багато мрій було відкладено на занадто довгий час.
6	<i>We should make the promise of the country real for everybody — no matter their race, their ethnicity, their faith, their identity, or their disability. (NYT, URL)</i>	Ми повинні втілити в життя обіцянку країни для кожного — незалежно від раси, етнічного походження, віросповідання, ідентичності чи інвалідності.
7	<i>And we must meet this moment as the United States of America. And we must reject a culture in which facts themselves are manipulated and even manufactured. (NYT, URL)</i>	І ми повинні зустріти цей момент як Сполучені Штати Америки. І ми повинні відкинути культуру, в якій самими фактами маніпулюють і навіть фабрикують.
8	<i>We must end this uncivil war that pits red against blue, rural versus urban, conservative versus liberal. (NYT, URL)</i>	Ми повинні припинити цю громадянську війну, яка протиставляє демократів республіканцям, село місту, консерваторів лібералам.
9	<i>I will be an American president. I will work as hard for those who didn't vote for me — as those who did. (NYT, URL)</i>	Я стану президентом Америки. Я буду працювати для тих, хто не голосував за мене, так само наполегливо, як і для тих, хто голосував.
10	<i>It is clearly now the will of the parliamentary Conservative Party that there should be a new leader of that</i>	Очевидно, що зараз воля парламентської Консервативної партії полягає в тому, що має бути

	<i>party and therefore a new prime minister. (APN, URL)</i>	новий лідер цієї партії, а отже і новий прем'єр-міністр.
11	<i>And if we can do that in this country, we will be the most prosperous in Europe. (APN, URL)</i>	І якщо ми зможемо це зробити у своїй країні, ми станемо найзаможнішими в Європі.
12	<i>Because if I have one insight into human beings, it is that genius, talent, enthusiasm, and imagination are evenly distributed throughout the population. (APN, URL)</i>	Тому що якщо я маю якесь уявлення про людей, то воно полягає в тому, що геній, талант, ентузіазм та уява рівномірно розподілені по всьому населенню.
13	<i>COVID hit us much harder than it had to. (CNN, URL)</i>	Ковід вдарив по нас набагато сильніше, ніж мав би.
14	<i>That's a tall order this year with the COVID-19 outbreak on a path to killing 200,000 people and destroying millions of jobs and small businesses. (CNN, URL)</i>	Цьогоріч це надскладне завдання, адже спалах Ковід-19 може вбити 200 000 людей і знищити мільйони робочих місць та малих підприємств.
15	<i>A presidential election is the world's most important job interview. At the end we hire a leader to help us solve problems, create opportunities, and give our kids better tomorrows. (CNN, URL)</i>	Президентські вибори — це найважливіша у світі співбесіда. Врешті-решт ми наймаємо лідера, який допоможе нам вирішувати проблеми, створювати можливості та дарувати нашим дітям краще майбутнє.
16	<i>We must uphold the rule of law and restore trust in our institutions of democracy. And we must give hate and extremism in any form no safe harbor. (NPR, URL)</i>	Ми повинні підтримувати верховенство права і відновити довіру до наших демократичних інститутів. І ми не повинні давати ненависті та екстремізму в будь-якій формі жодного притулку.
17	<i>Because in the end Brexit was a fundamental decision by the British people that they wanted their laws made by people that they can elect and they can remove from office. (BBCN, URL)</i>	Тому що врешті-решт Брекзит був фундаментальним рішенням британського народу про те, що вони хочуть, щоб їхні закони ухвалювали люди, яких вони можуть обирати і яких вони можуть зміщувати з посад.
18	<i>It took a hundred years for us to even get to the point where we could start talking about and implementing a law to make sure everybody got health insurance. (WP, URL)</i>	Нам знадобилося сто років, щоб дійти до того, щоб почати обговорювати і впроваджувати закон, який би забезпечив усім медичне страхування.

19	<i>We must make the hard choices to reduce the cost of health care and the size of our deficit. (NPR, URL)</i>	Ми повинні зробити важкий вибір, щоб зменшити витрати на охорону здоров'я та обсяг нашого дефіциту.
20	<i>That plan will be built on bedrock science. It will be constructed out of compassion, empathy, and concern. (WP, URL)</i>	Цей план буде побудований на фундаментальній науці. Він буде побудований на співчутті, співпереживанні та турботі.
21	<i>That in America everyone should be given an opportunity to go as far as their dreams and God-given ability will take them. (WP, URL)</i>	Що в Америці кожному має бути надана можливість зайти так далеко, як дозволять його мрії та дані Богом здібності.
22	<i>Folks I'm a proud Democrat but I will govern as an American president. (WP, URL)</i>	Друзі, я переконаний демократ, але я буду керувати країною як президент Америки.
23	<i>As we look ahead in our uniquely American way: restless, bold, optimistic, and set our sights on the nation we can be and we must be. (WP, URL)</i>	Дивлячись у майбутнє в наш унікальний американський спосіб: неспокійний, сміливий, оптимістичний, ми ставимо собі за мету стати нацією, якою ми можемо і повинні бути.
24	<i>And now a rise of political extremism, white supremacy, domestic terrorism that we must confront and we will defeat. (WP, URL)</i>	Зростання політичного екстремізму, вищості білої раси, внутрішнього тероризму, якому ми повинні протистояти і яке ми переможемо.
25	<i>Yet hear me clearly: Disagreement must not lead to disunion. (WP, URL)</i>	І все ж почуйте мене: Незгода не повинна призводити до розколу.
26	<i>I will be a president for all Americans. All Americans. And I promise you I will fight as hard for those who did not support me as for those who did. (WP, URL)</i>	Я буду президентом для всіх американців. Для всіх американців. І я обіцяю вам, що буду боротися за тих, хто мене не підтримав, так само наполегливо, як і за тих, хто підтримав.
27	<i>We must do away with the differentiation between legal and illegal means; methods should be classified as revolutionary or non-revolutionary. (MIA, URL)</i>	Ми повинні покінчити з розмежуванням на легальні та нелегальні засоби; методи повинні бути класифіковані як революційні або неревольюційні.
28	<i>There must be struggle. We have to struggle. (MIA, URL)</i>	Повинна бути боротьба. Ми повинні боротися.
29	<i>It always seems that we have to bring along some dispatches, certain papers,</i>	Завжди здається, що ми повинні мати з собою якісь депеші, якісь папери,

	<i>news items, especially to an event of this nature. (MIA, URL)</i>	інформаційні матеріали, особливо на події такого характеру.
30	<i>Can we forge against these enemies a grand and global alliance, North and South, East and West, that can assure a more fruitful life for all mankind? Will you join in that historic effort? (NA, URL)</i>	Чи можемо ми створити проти цих ворогів великий глобальний альянс між Північчю і Півднем, Сходом і Заходом, який зможе забезпечити більш плідне життя для всього людства? Чи долучитесь ви до цих історичних зусиль?
31	<i>Divided, there is little we can do – for we dare not meet a powerful challenge at odds and split asunder. (NA, URL)</i>	Розділені, ми мало що можемо зробити – адже у розбраті ми не наважимося відповісти на потужний виклик.
32	<i>And it’s because of you that tonight we can proudly say the State of our Union is strong and getting stronger! (T, URL)</i>	І саме завдяки вам сьогодні ми можемо з гордістю сказати, що наша держава сильна і продовжує міцнішати!
33	<i>To remain the strongest economy in the world, we need the best education system in the world. (NYT, URL)</i>	Щоб зберегти статус найсильнішої економіки у світі, нам потрібна найкраща система освіти у світі.
34	<i>We can do it together. But here’s what I will not do. (T, URL)</i>	Ми можемо зробити це разом. Але ось чого я не буду робити.
35	<i>But while the threat to American democracy is real, I want to say as clearly as we can, we are not powerless in the face of these threats. (NYT, URL)</i>	Але хоча загроза американській демократії реальна, я хочу сказати якомога чіткіше, що ми не безсилі перед обличчям цих загроз.
36	<i>We have to defend it, protect it, stand up for it, each and every one of us. (NYT, URL)</i>	Ми повинні відстоювати її, захищати її, стояти за неї кожен з нас.
37	<i>Ladies and gentlemen, we can’t be pro-insurrectionist and pro-American. (NYT, URL)</i>	Пані та панове, ми не можемо одночасно бути прихильниками заколоту і патріотами Америки.
38	<i>We just need to remember who we are. (NYT, URL)</i>	Треба просто пам'ятати, хто ми є.
39	<i>To my Republican friends, if we could work together in the last Congress, there is no reason we can’t work together in this new Congress. (APN, URL)</i>	Мої друзі-республіканці, якщо ми могли працювати разом у минулому Конгресі, то немає жодних причин, чому ми не можемо працювати разом у новому Конгресі.

40	<i>Why wouldn't we want to do that?</i> (APN, URL)	Чому б нам цього не хотіти?
41	<i>All this and more we can do now and only now at this extraordinary moment in our history.</i> (APN, URL)	Все це та багато іншого ми можемо зробити зараз і тільки зараз у цей надзвичайний момент нашої історії.
42	<i>And no government in the world – no Whitehall civil servant in the world – could conceivably have come up with Peppa.</i> (G, URL)	І жоден уряд у світі, жоден державний службовець у Вайтголлі не зміг би придумати Пепу.
43	<i>And though governments can sell, governments can spend tens if not hundreds of billions, we know that the market has hundreds of trillions.</i> (APN, URL)	І хоча уряди можуть торгувати, уряди можуть витратити десятки, якщо не сотні мільярдів, ми знаємо, що ринок має сотні трильйонів.
44	<i>Stories of women miscarrying in a parking lot, developing sepsis, losing the ability to ever again have children all because doctors are afraid they may go to jail for caring for their patients.</i> (NYT, URL)	Історії жінок, у яких траплялися викидні на парковці, розвивався сепсис, вони втрачали можливість мати дітей через те, що лікарі боялися потрапити до в'язниці за те, що надавали допомогу пацієнткам.
45	<i>They may also continue to kill and maim Ukrainian civilians for years to come.</i> (BPMА, URL)	Вони також можуть продовжувати вбивати і калічити українських цивільних ще багато років.
46	<i>But if I thought things were getting out of control, I would have no problem using the military per se.</i> (T, URL)	Але якби я вважав, що ситуація виходить з-під контролю, я б без проблем використав військових як таких.
47	<i>Due to time constraints related to provisions of the New York State Constitution concerning the approval of the state budget by April 1, only a limited number of witnesses can be accommodated at any given hearing.</i> (NYSS, URL)	Через часові обмеження, пов'язані з положеннями Конституції штату Нью-Йорк щодо затвердження бюджету штату до 1 квітня, на кожному слуханні може бути присутня лише обмежена кількість свідків.
48	<i>Everywhere I go, I tell people, "You may not be a union member but you better thank unions for that five-day work week."</i> (NYT, URL)	Куди б я не пішов, я завжди кажу людям: «Ви можете не бути членом профспілки, але вам краще подякувати їм за п'ятиденний робочий тиждень».
49	<i>How the hell can it be tied?</i> (NYT, URL)	Як в біса вона може закінчитися нічисю?

50	<i>Before, at least there might have been the threat that there would be consequence and accountability. (NYT, URL)</i>	Раніше, принаймні, існувала загроза того, що за дії доведеться нести відповідальність.
51	<i>Some of you may not know, my opponent declared his victory that night. (NYT, URL)</i>	Дехто з вас може не знати, що цього вечора мій опонент оголосив про свою перемогу.
52	<i>We must continue to build on that friendship so that peace can settle at last over the Middle East and so that the cradle of civilization will not become its grave. (PR, URL)</i>	Ми повинні продовжувати будувати цю дружбу, щоб на Близькому Сході нарешті запанував мир і щоб колиска цивілізації не стала її могилою.
53	<i>To stand against global politics of fear and coercion; to defend the sovereign rights of smaller nations as equal to those of larger ones; to embrace basic principles like freedom of navigation, respect for international law and arms control—no matter what else we may disagree on, that is the common ground upon which we must stand. (USEU, URL)</i>	Протистояти глобальній політиці страху і примусу; захищати суверенні права малих націй нарівні з правами великих; дотримуватися базових принципів, таких як свобода судноплавства, повага до міжнародного права і контроль над озброєннями — незалежно від того, в чому ще ми можемо не погоджуватися, це та спільна основа, якої ми повинні дотримуватися.
54	<i>We all ought to know by now that a civilised and peaceful existence is only possible when people make the effort to understand each other. (G, URL)</i>	Ми всі вже мали б знати, що цивілізоване і мирне існування можливе лише тоді, коли люди докладають зусиль, щоб зрозуміти один одного.
55	<i>The Bill will place the victims' code into law, sending a clear signal about what victims can and should expect, and it will drive up standards by increasing transparency and oversight of victims' services provided by the criminal justice agencies. (GU, URL)</i>	Законопроект зробить кодекс потерпілих законом, посилаючи чіткий сигнал про те, чого можуть і повинні очікувати потерпілі, а також підвищить стандарти, збільшивши прозорість і нагляд за послугами для потерпілих, що надаються органами кримінального правосуддя.
56	<i>And of course we must say that there were some within the Conference who were indiscreet. (MIA, URL)</i>	І звичайно, ми повинні сказати, що серед учасників конференції були й ті, хто поведився нескромно.
57	<i>That's why we will create what I call an opportunity economy, an opportunity economy where everyone has the</i>	Саме тому ми створимо те, що я називаю економікою можливостей —

	<i>chance to compete and a chance to succeed. (NYT, URL)</i>	економіку, де кожен має шанс позмагатися і досягти успіху.
58	<i>Well, instead of a Trump tax hike, we will pass a middle-class tax cut that will benefit more than 100 million Americans. (NYT, URL)</i>	Що ж, замість запропонованого Трампом підвищення податків, ми ухвалимо зниження податків для середнього класу, яке принесе користь понад 100 мільйонам американців.
59	<i>And on behalf of our children and our grandchildren and all those who sacrificed so dearly for our freedom and liberty, we must be worthy of this moment.</i>	І заради наших дітей, наших онуків і всіх тих, хто так дорого пожертвував за нашу свободу, ми повинні бути гідними цього моменту.
60	<i>And America, we must also be steadfast in advancing our security and values abroad. (NYT, URL)</i>	І ми, Американці, ми також повинні залишатися непохитними у просуванні нашої безпеки та цінностей за кордоном.
61	<i>Hopefully we'll have a good victory because if the other side wins I don't think you're going to have victories with anything to be honest with you. (NYT, URL)</i>	Сподіваюся, ми здобудемо гідну перемогу, бо якщо переможе інша сторона, я не думаю, що у вас будуть перемоги з будь-чим, чесно кажучи.
62	<i>But with the Trump campaign seeking to distance themselves from the project, its future is in doubt - even if many of its core ideas seem likely to shape policy in a hypothetical second Trump administration. (BBCN, URL)</i>	Але з огляду на те, що кампанія Трампа намагається дистанціюватися від проекту, його майбутнє під питанням - навіть якщо багато з його ключових ідей, схоже, формуватимуть політику за гіпотетичної другої адміністрації Трампа.
63	<i>If Europeans are to have faith in our Union, its institutions should be open and beyond reproach on ethics, transparency and integrity. (USMMAE, URL)</i>	Якщо європейці хочуть вірити в наш Союз, його інституції повинні бути відкритими і з точки зору доброчесності, етичними, прозорими і бездоганними.
64	<i>Their time in custody ought to represent a golden opportunity to address that through consistent interventions and support, but we continue to report on very poor provision, particularly for those</i>	Їх час перебування під вартою має стати чудовою можливістю для вирішення цієї проблеми через послідовні втручання та підтримку. Проте ми продовжуємо фіксувати дуже погане забезпечення, особливо для тих дітей, які були відокремлені

	<i>children separated from their peers in response to conflict. (GU, URL)</i>	від своїх однолітків у відповідь на конфлікт.
65	<i>But if I thought things were getting out of control, I would have no problem using the military per se. (T, URL)</i>	Але якби я вважав, що ситуація виходить з-під контролю, я б без проблем використав військових як таких.
66	<i>So you can all go down and you can celebrate for about 15 minutes, and we have to get back to work because the big date... (R, URL)</i>	Отже, всі ви можете спуститися і посвяткувати 15 хвилин, а нам треба повертатися до роботи, тому що найближчим часом будуть важливі події...
67	<i>Every person can find independence and pride in their work. (NPR, URL)</i>	Кожна людина може знайти власну незалежність і гордість за свою роботу.
68	<i>How the hell can it be tied? (R, URL)</i>	Як в біса вона може закінчитися нічиєю?
69	<i>These facts are known above all to those who have to suffer these lies this reporting which while serving the worst imperialist causes is the only information available to whole nations on this continent. (MIA, URL)</i>	Ці факти відомі насамперед тим, хто змушений страждати від цієї брехні, яка, слугуючи найгіршим імперіалістичним цілям, є єдиною інформацією, доступною для багатьох народів на цілому континенті.
70	<i>Now, what folks may find is the insurance companies may still come back and say we want to charge you 20 percent more than we did last year or we're not going to cover prescription drugs now. (NPR, URL)</i>	Люди можуть зіткнутися з тим, що страхові компанії можуть сказати: «Ми хочемо на 20 відсотків більше, ніж минулого року, або ми не будемо покривати витрати на рецептурні препарати.
71	<i>And it would be not only dangerous to us and our allies, but it would be destabilizing to the entire region and could trigger a nuclear arms race that would make life much more dangerous for all of us. (WP, URL)</i>	І це було б небезпечно не лише для нас і наших союзників, але й дестабілізувало б увесь регіон і могло б спровокувати ядерні перегони, які зробили б життя набагато небезпечнішим для всіх нас.
72	<i>Because I can tell you, as a former motoring correspondent, EVs may not burble like sucking doves and they may not have that arum arum araaaaaagh that you love. (G, URL)</i>	Як колишній автомобільний кореспондент, я можу сказати, що електромобілі можуть і не воркотіти,

		як голуби, і у них може не бути того гуркотіння двигуна, яке ви любите.
73	<i>We must never forget, we, the people are the true heirs of the American experiment that began more than two centuries ago. (NYT, URL)</i>	Ми ніколи не повинні забувати, що ми, народ, є справжніми спадкоємцями американського експерименту, який розпочався понад два століття тому.
74	<i>Come up here, Lindsey. Come up here, Lindsey. Come here. (R, URL)</i>	Підходь сюди, Ліндсі. Нумо, Ліндсі. Іди сюди.
75	<i>I will always remember that big Mayflower truck packed with all our belongings, ready to go — to Illinois, to Wisconsin, and wherever our parents' jobs took us. (NYT, URL)</i>	Я назавжди запам'ятаю ту велику вантажівку «Мейфлауер», набиту всіма нашими речами і готову до поїздки: в Іллінойс, Вісконсін і всюди, куди б нас не завела робота наших батьків.
76	<i>And when police officers or departments violate the public's trust, we must hold them accountable. (APN, URL)</i>	І коли працівники поліції чи відомства зловживають довірою громадськості, ми повинні притягнути їх до відповідальності.
77	<i>Well, instead of a Trump tax hike, we will pass a middle-class tax cut that will benefit more than 100 million Americans. (NYT, URL)</i>	Що ж, замість запропонованого Трампом підвищення податків, ми ухвалимо зниження податків для середнього класу, яке принесе користь понад 100 мільйонам американців.
78	<i>I say this to Congress: we must stand up to Putin. (T, URL)</i>	Я кажу це <u>Конгресу</u> : ми повинні протистояти Путіну.
79	<i>We must uphold the rule of the law and restore trust in our institutions of democracy. (APN, URL)</i>	Ми повинні підтримувати верховенство права і відновити довіру до наших демократичних інститутів.
80	<i>And we must give hate and extremism in any form no safe harbor. (APN, URL)</i>	І ми не повинні давати ненависті та екстремізму в будь-якій формі жодного притулку.
81	<i>Number two, that the marketplace offers new options with better coverage and tax credits that might help you bring down the cost. (WP, URL)</i>	По-друге, ринок пропонує нові варіанти з кращим забезпеченням і податковими пільгами, які можуть допомогти вам знизити вартість.

82	<i>These facts are known, above all, to those who have to suffer these lies, this reporting, which while serving the worst imperialist causes, is the only information available, to whole nations on this continent. (MIA, URL)</i>	Ці факти відомі, перш за все, тим, хто змушений терпіти цю відверту брехню, ці репортажі, які, слугуючи найгіршим імперіалістичним цілям, є єдиною доступною інформацією, для цілих народів на цьому континенті.
83	<i>The Government of Ukraine estimates that 160,000 square kilometers of its land may be contaminated – this is roughly the size of the states of Virginia, Maryland, and Connecticut combined, or nearly twice the size of Austria. (BPMA, URL)</i>	За оцінками уряду України, 160 000 квадратних кілометрів її території можуть бути забруднені - це приблизно розмір штатів Вірджинія, Меріленд і Коннектикут разом узятих, або майже вдвічі більша територія Австрії.
84	<i>Financial assistance is also critically important, and I would like to thank you, thank you very much, thank you for both financial packages you have already provided us with and the ones you may be willing to decide on. (NYT, URL)</i>	Фінансова допомога також є критично важливою, і я хотів би подякувати вам ще раз за обидва фінансові пакети, які ви вже надали нам, і за ті, які ви, можливо, вирішите надати найближчим часом.
85	<i>Russia, Russia could stop its aggression, really, if it wanted to, but you can speed up our victory. (NYT, URL)</i>	Росія могла б зупинити власну агресію, якби захотіла, але саме ви можете прискорити нашу перемогу.
86	<i>Ukraine has already offered proposals, which I just discussed with President Biden, our peace formula, 10 points which should and must be implemented for our joint security, guaranteed for decades ahead and the summit which can be held. (NYT, URL)</i>	Україна вже надала пропозиції, які я щойно обговорив з Президентом Байденом, нашу формулу миру, 10 пунктів, які мають і повинні бути реалізовані для нашої спільної безпеки, гарантованої на десятиліття вперед, і саміт, який може бути проведений.
87	<i>Each of you, ladies and gentlemen, can assist in the implementation to ensure that America's leadership remains solid, bicameral and bipartisan. (NYT, URL)</i>	Кожен з вас, пані та панове, може допомогти в реалізації цього проекту, щоб гарантувати, що лідерство Америки залишиться міцним, двопалатним і двопартійним.
88	<i>Just one thing, if I can, the last thing — thank you so much, may God protect our brave troops and citizens, may God</i>	І останнє, якщо можна, останнє - дуже дякую, нехай Бог береже наші хоробрі війська і громадян, нехай Бог

	<i>forever bless the United States of America. (NYT, URL)</i>	назавжди благословить Сполучені Штати Америки.
89	<i>It cannot be ignored, hoping that the ocean or something else will provide a protection. (NYT, URL)</i>	Його не можна ігнорувати, сподіваючись, що океан чи щось інше забезпечить захист.
90	<i>The myth that Russia could capture another country in a few days or weeks whenever it wants. (МЗСУ)</i>	Міф про те, що Росія може захопити іншу країну за кілька днів чи тижнів, якщо захоче.
91	<i>I can say, I have a need. I need to protect our sky. I need your decision, your help, which means exactly the same, the same you feel when you hear the words, "I have a dream." (CNNP)</i>	Я можу сказати, що у мене є потреба. Мені потрібно захистити наше небо. Мені потрібне ваше рішення, ваша допомога, що означає те саме, що ви відчуваєте, коли чуєте слова: «У мене є мрія».
92	<i>All [American companies] must leave Russia from their market, leave their market immediately because it is flooded with our blood. (CNNP, URL)</i>	Всі [американські компанії] мають негайно піти з російського ринку, тому що він залитий нашою кров'ю.
93	<i>Ladies and gentlemen, members of Congress, please take the lead if you have companies in your district who finance the Russian military machine leaving business in Russia, you should put pressure. (CNNP, URL)</i>	Пані та панове, члени Конгресу, будь ласка, візьміть на себе ініціативу, якщо у вашому окрузі є компанії, які фінансують російську військову машину, залишаючи бізнес в Росії. Ви повинні чинити на них тиск.
94	<i>We need to create new tools to respond quickly and stop the war, the full-scale Russian invasion of Ukraine, which began on February 24th. (CNNP, URL)</i>	Ми повинні створити нові інструменти для швидкого реагування і зупинити війну - повномасштабне російське вторгнення в Україну, яке розпочалося 24 лютого.
95	<i>The war of the past have prompted our predecessors to create institutions that should protect us from war, but they unfortunately don't work. (CNNP, URL)</i>	Війна минулого спонукала наших попередників створити інституції, які мали б захистити нас від війни, але вони, на жаль, не працюють.
96	<i>Ladies and gentlemen, friends, Americans, in your great history, you have pages that would allow you to understand Ukrainians, understand us now when you need it right now. (CNNP, URL)</i>	Пані та панове, друзі, американці, у вашій великій історії є сторінки, які б дозволили вам зрозуміти українців, зрозуміти нас саме тоді, коли це необхідно.

97	<i>To save people and cities in Ukraine, we need unlimited military support. (CNNP, URL)</i>	Щоб врятувати людей та міста в Україні, ми потребуємо необмеженої військової підтримки.
98	<i>That in matters of life and death, you can be a power, apart and not together, that NATO can be afraid of Russia's actions. (CNNP, URL)</i>	Що в питаннях життя і смерті можна бути силою не разом, а поодинці, що НАТО може боятися дій Росії.
99	<i>It will go further against the Eastern members of NATO – the Baltic states and Poland, definitely. (CNNP, URL)</i>	Вона безумовно піде далі проти східних членів НАТО - країн Балтії та Польщі.
100	<i>You can give us 1 percent of all your planes, 1 percent of all your tanks, 1 percent. (CNNP, URL)</i>	Ви можете віддати нам один відсоток від усіх ваших літаків, один відсоток від усіх ваших танків, всього лише один відсоток.